

บทที่ 3

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิของประชาชนและการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ในการชุมนุมสาธารณะ

ก่อนที่จะพิจารณาดังกฎหมายควบคุมการชุมนุมของประเทศไทยว่าควรมีเนื้อหาไปในทิศทางใด ผู้เขียนประสงค์ให้ผู้่านลองพิจารณาดังกฎหมายควบคุมการชุมนุมในที่สาธารณะที่มีการบังคับใช้ในประเทศประชาธิปไตยทั้งหลาย คือ ประเทศสาธารณรัฐเยอรมัน ประเทศฝรั่งเศส ประเทศอังกฤษ และประเทศสหรัฐอเมริกา รวมถึงประเทศที่ปกครองด้วยระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์อย่างประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางขอบเขตเนื้อหาของกฎหมายควบคุมการชุมนุมในที่สาธารณะที่อาจมีการบังคับใช้ขึ้นในประเทศไทยในอนาคต

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิของประชาชนและการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ในการชุมนุมสาธารณะตามกฎหมายต่างประเทศ

1. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพในการชุมนุมของประเทศสาธารณรัฐเยอรมัน

ในระบบกฎหมายเยอรมันมีบทบัญญัติของกฎหมายสำคัญที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพในการชุมนุมที่ผู้ใช้สิทธิและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องดังนี้

1.1 กฎหมายพื้นฐาน (Grundgesetz-GG) มาตรา 8 ของกฎหมายพื้นฐานกำหนดรับรองเสรีภาพในการชุมนุมเอาไว้ดังนี้

มาตรา 8 วรรคหนึ่ง ชาวเยอรมันมีสิทธิที่จะชุมนุมกันโดยไม่จำเป็นต้องแจ้งหรือได้รับอนุญาต โดยสงบและปราศจากอาวุธ

วรรคสอง สำหรับการชุมนุมในสถานที่โล่งสิทธิในการชุมนุมดังกล่าวอาจถูกจำกัดได้โดย กฎหมายหรือโดยฐานของกฎหมาย

ในมาตรา 8 วรรคแรก กฎหมายพื้นฐานดังกล่าวได้กำหนดรับรองสิทธิในการชุมนุมของชาวเยอรมันไว้ว่า สามารถกระทำได้โดยไม่ต้องแจ้งหรือขออนุญาต การชุมนุมก่อนและ การที่จะอ้างสิทธิดังกล่าวได้นั้น การชุมนุมจะต้องเป็น การชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ ในมาตรา 8 วรรคสอง บัญญัติไว้ว่า “การใช้สิทธิชุมนุมในสถานที่โล่งนั้นอาจถูกจำกัดโดยกฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติหรือ โดยฐานของกฎหมายที่ออกมาโดยฝ่ายนิติบัญญัติ”

1.2 รัฐบัญญัติว่าด้วยการชุมนุมและการเดินขบวน (Gesetz über Versammlungen und Aufzüge (Versammlungsgesetz-VersG)) รัฐบัญญัติดังกล่าวออกมาใช้บังคับใน ค.ศ.1953 โดยรัฐบัญญัตินี้ใช้บังคับกับการชุมนุมสาธารณะไม่ว่าจะเป็นการชุมนุมในสถานที่โล่งหรือสถานที่ที่มีขีดจำกัดตามที่เนื้อหาของรัฐบัญญัติดังกล่าวแบ่งออกเป็น

ส่วนที่ 1 บททั่วไป (มาตรา 1 ถึง มาตรา 4 Vers G) ในส่วนนี้เป็นการบัญญัติถึงสิทธิในการจัดการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนและสิทธิในการเข้าร่วมการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนของบุคคล (ไม่ว่าจะมีสัญชาติเยอรมันหรือไม่ก็ตาม) ข้อยกเว้นในการที่ไม่อาจจะอ้างสิทธิในการชุมนุมได้ ผู้จัดการชุมนุมสาธารณะหรือการเดินขบวน หน้าที่ทั่วไปในการป้องกันความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยของการชุมนุม ข้อห้ามในการพกพาอาวุธหรือวัตถุ ที่ใช้เป็นอาวุธเข้าร่วมการชุมนุมหรือเดินขบวนและข้อห้ามในการใช้เครื่องแบบ

ส่วนที่ 2 การชุมนุมสาธารณะในสถานที่ที่มีขีดจำกัด (มาตรา 5 ถึง มาตรา 13 VersG) ในส่วนนี้บัญญัติถึงการชุมนุมสาธารณะในสถานที่ที่มีขีดจำกัด โดยกำหนดถึงการห้ามการชุมนุมสาธารณะในสถานที่ที่มีขีดจำกัด การสั่งให้ออกจากการชุมนุม การกำหนดให้การชุมนุมสาธารณะทุกประเภทจะต้องมีผู้นำการชุมนุมและอำนาจ หน้าที่ของผู้นำการชุมนุม การแต่งตั้งผู้ดูแลความเรียบร้อยในการชุมนุม หน้าที่ของผู้ร่วมชุมนุมที่จะต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้นำการชุมนุมหรือของ ผู้ดูแลความเรียบร้อยในการชุมนุม การส่งเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าไปในการชุมนุม การบันทึกภาพและเสียงการชุมนุมและการสลายการชุมนุม

ส่วนที่ 3 การชุมนุมสาธารณะในสถานที่โล่งและการเดินขบวน (มาตรา 14-20 VersG) ในส่วนนี้จะมีการบัญญัติถึงหน้าที่ในการแจ้งการชุมนุมสาธารณะในสถานที่ โล่งและการเดินขบวน การห้ามการชุมนุมสาธารณะในสถานที่โล่งและการเดินขบวนการกำหนดเงื่อนไขในการชุมนุมสาธารณะในสถานที่โล่งและการเดินขบวน การสลายการชุมนุมและการเดินขบวน ข้อยกเว้นบางกรณีในกรณีของการดำเนินพิธีการทางศาสนา ข้อห้ามในการพกพาอาวุธ การสั่งให้ออกจากการชุมนุม การกำหนดให้การชุมนุมสาธารณะทุกประเภทจะต้องมีผู้นำการชุมนุมและอำนาจ หน้าที่ของผู้นำการชุมนุม การแต่งตั้งผู้ดูแลความเรียบร้อยในการชุมนุมหน้าที่ของผู้ร่วมชุมนุมที่จะต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้นำการชุมนุมหรือของผู้ดูแลความเรียบร้อยในการชุมนุม การส่งเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าไปในการชุมนุม การบันทึกภาพและเสียงการชุมนุมและการสลายการชุมนุม เป็นต้น

ส่วนที่ 4 บทบัญญัติที่ว่าด้วยโทษและค่าปรับ (มาตรา 21 ถึงมาตรา 30 VersG) เป็นการกำหนดถึงโทษทางอาญาและค่าปรับกรณีที่มีการฝ่าฝืนบทบัญญัติของรัฐบัญญัตินี้

ส่วนที่ 5 บทส่งท้าย (มาตรา 31 ถึงมาตรา 33 VersG) นอกจากบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวข้างต้นแล้วนั้น กรณีก็มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมในอีกหลายกรณีไม่ว่าในทางตรงหรือทางอ้อมในวิทยานิพนธ์นี้จะได้นำเสนอเฉพาะบทบัญญัติของกฎหมายพื้นฐานและรัฐบัญญัติว่าด้วยการชุมนุมและการเดินขบวนเป็นหลัก และแนวทางการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ในการสลายการชุมนุม

2. กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการชุมนุมสาธารณะของประเทศฝรั่งเศส

ภายหลังจากเกิดการปฏิวัติฝรั่งเศสเมื่อ ค.ศ.1789 ประเทศฝรั่งเศสกลายเป็นดินแดนที่ให้ความสำคัญกับสิทธิเสรีภาพเป็นอย่างมาก รวมถึงเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของชาว ฝรั่งเศส ด้วย โดยเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของประเทศฝรั่งเศสนั้นมีการบัญญัติรับรองเอาไว้ครั้งแรกในรัฐกฤษฎีกาลงวันที่ 14 ธันวาคม ค.ศ.1789 และมีวิวัฒนาการต่อเนื่องเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

หลักเกณฑ์ในการชุมนุมในที่สาธารณะของประเทศฝรั่งเศส มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้ คือ

1. ประชาชนชาวฝรั่งเศสสามารถชุมนุมในสถานที่สาธารณะได้โดยไม่จำเป็นต้องขออนุญาตจากฝ่ายปกครองล่วงหน้าเพียงแต่ประชาชนชาวฝรั่งเศสที่ต้องการชุมนุมต้องทำการแจ้งให้ฝ่ายปกครองทราบถึงการชุมนุมในที่สาธารณะที่กำลังจะมีขึ้น เพื่อความสะดวกในการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ รวมถึงต้องมีการกำหนดตัวบุคคลที่จะต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่งและทางอาญา หากมีความวุ่นวายเกิดขึ้นจากการชุมนุมด้วย ถ้ามีการชุมนุมโดยไม่มีแจ้งให้ฝ่ายปกครองทราบ ผู้ชุมนุมก็จะมีผลผิดตามที่กฎหมายกำหนดเอาไว้

2. ถ้าฝ่ายปกครองเห็นว่าการชุมนุมเกิดมีกา รปะทะทำร้ายร่างกายและอาจก่อ ่อให้เกิดความวุ่นวายในบ้านเมืองกฎหมายของประเทศฝรั่งเศสก็ให้อำนาจฝ่ายป กครองมีคำสั่งยุติการชุมนุมหรือสลายการชุมนุมได้ แต่ผู้ชุมนุมก็สามารถอุทธรณ์คำสั่งยุติการชุมนุมหรือสลายการชุมนุมดังกล่าว ได้เช่นกัน

3. กฎหมายของประเทศฝรั่งเศสได้ ทำการจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะเอาไว้ด้วย เช่น ห้ามชุมนุมในที่สาธารณะเกินจาก 23.00 น. เป็นต้นไปหรือห้ามทำการชุมนุมบนทางหลวง เป็นต้นหากมีการฝ่าฝืนก็มีบทลงโทษเป็นกรณีไป

ขั้นตอนการใช้เสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะของประชาชนชาวฝรั่งเศสนั้นสามารถใช้ได้ในทันที โดยไม่จำเป็นต้องขออนุญาตฝ่ายปกครองก่อนล่วงหน้าเพียงแต่ต้องทำการแจ้งให้รัฐทราบถึงการชุมนุมที่จะจัดให้มีขึ้นเท่านั้น แต่เมื่อใดก็ตามที่ฝ่ายปกครองเห็นว่าการชุมนุมอาจก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นภายในประเทศอาจมีคำสั่งห้ามหรือสลายการชุมนุมได้และผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนที่กฎหมายควบคุมการชุมนุมสาธารณะกำหนดไว้ต้องรับโทษ

3. กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการชุมนุมสาธารณะของประเทศอังกฤษ

ในประเทศอังกฤษนั้นถือว่ามีวิวัฒนาการของการชุมนุมประท้วงต่อต้านรัฐบาลมาอย่างยาวนาน การชุมนุมในที่สาธารณะจึงถือเป็นเรื่องธรรมดาสามัญ ของชาวอังกฤษที่ต้องการแสดงออกทางความคิดเห็นของตน แม้ในประเทศอังกฤษจะไม่มีรัฐธรรมนูญที่เป็นลายลักษณ์อักษรที่รับรองถึง เสรีภาพในการชุมนุมของประชาชนชาวอังกฤษ แต่ก็มีรัฐธรรมนูญที่เป็นจารีตประเพณีที่รับรองเสรีภาพดังกล่าวเอาไว้

หลักเกณฑ์ในการชุมนุมสาธารณะของประเทศอังกฤษ มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้คือ

1. การใช้เสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะของประชาชนชาวอังกฤษนั้นผู้ชุมนุมไม่ต้องขออนุญาตต่อฝ่ายปกครองในกรณีที่จะมีการชุมนุมเพียงแต่ผู้ชุมนุมต้องแจ้งให้ฝ่ายปกครองทราบถึงการชุมนุมที่จะมีขึ้นล่วงหน้าเพื่อประโยชน์ในการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในบ้านเมืองและต้องมีการกำหนดตัวบุคคลที่จะรับผิดชอบทั้งทางแพ่งและทางอาญาหากการชุมนุมได้ก่อให้เกิดความวุ่นวายเสียหายขึ้นด้วยและถ้ามีการชุมนุมโดยไม่มีแจ้งให้ฝ่ายปกครองทราบล่วงหน้าผู้ชุมนุมก็ต้องรับโทษ

2. ถ้าฝ่ายปกครองพิจารณาแล้วเห็นว่าการชุมนุมอาจก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อย ขึ้นภายในประเทศอาจมีคำสั่งยุติการชุมนุมหรือสลายการชุมนุมได้

3. ประเทศอังกฤษมีข้อจำกัดการใช้เสรีภาพในการชุมนุมในที่สาธารณะอยู่เช่นกัน ยกตัวอย่างเช่น ห้ามทำการชุมนุมใกล้กับพระราชวังทำเนียบรัฐบาล รัฐสภา เป็นต้น รวมถึงมีการลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนข้อจำกัดเสรีภาพดังกล่าวด้วย

จะเห็นได้ว่าโดยรวมแล้วลักษณะการใช้เสรีภาพในการชุมนุมของชาวอังกฤษค่อนข้างที่จะคล้ายคลึงกับประเทศฝรั่งเศสจะมีก็แต่เพียงความแตกต่างในรายละเอียดของกฎหมายเล็กน้อย เช่น ข้อจำกัดการใช้เสรีภาพในอังกฤษและฝรั่งเศสอาจแตกต่างกันไปตามสภาพของสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ

4. กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการชุมนุมสาธารณะของประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศอเมริกาเป็นอาณานิคมหนึ่งของจักรวรรดิอังกฤษซึ่งปกครองชาวอเมริกันอย่างกดขี่และไม่เป็นธรรมในหลาย ๆ เรื่อง ทำให้ชาวอเมริกันไม่พอใจและลุกฮือ ขึ้นต่อสู้จนสามารถ

ประกาศอิสรภาพจากจักรวรรดิอังกฤษได้ใน ค.ศ.1776 ซึ่งเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์เหล่านี้ได้หล่อหลอมให้ชาวอเมริกันรักและให้ความสำคัญกับสิทธิเสรีภาพของตนเป็นอย่างมาก

สิ่งที่สะท้อนถึงความสำคัญของสิทธิ เสรีภาพในประเทศสหรัฐอเมริกาได้ชัดเจนก็คือ รัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาที่ประกาศใช้ตั้งแต่ ค.ศ.1787 ซึ่งได้บัญญัติรับรองสิทธิ เสรีภาพของประชาชนชาวอเมริกันเอาไว้มากมาย รวมถึงเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบก็ถูกบัญญัติเอาไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวด้วยเช่นกัน

อย่างไรก็ตามในประเทศสหรัฐอเมริกามีได้มีกฎหมายควบคุม การชุมนุมในที่สาธารณะ โดยเฉพาะเจาะจง แต่ใช้กฎหมายทั่วไป คือ กฎหมายอาญาและกฎหมายแพ่งในการควบคุมการชุมนุมสาธารณะทำให้ชาวอเมริกันสามารถใช้เสรีภาพในการชุมนุมได้ทุกวัน ทุกเวลา และทุกสถานที่ ตราบเท่าที่ไม่ทำให้เกิดความวุ่นวายขึ้นในบ้านเมืองจะมีหลักเกณฑ์ในการชุมนุม เพียงอย่างเดียวก็คือต้องแจ้งให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองทราบถึงการชุมนุม เพื่อให้เจ้าหน้าที่เข้ามารักษาความปลอดภัยและอำนวยความสะดวกแก่การชุมนุมอันเป็นเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญรับรองเอาไว้เท่านั้น

นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองในประเทศสหรัฐอเมริกาก็มิได้มีอำนาจ ห้ามการชุมนุมของประชาชน จะมีก็แต่อำนาจในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นที่มิได้เข้าร่วมในการชุมนุม มิให้ได้รับความเดือดร้อนจากการชุมนุมเท่านั้น หากผู้ชุมนุมก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองก็สามารถจับกุมตัวไปดำเนินคดีฐานชุมนุมโดยผิดกฎหมายหรือฐานก่อให้เกิดการจลาจลซึ่งเป็นการผิดตามกฎหมายอาญาในประเทศสหรัฐอเมริกาได้

ประชาชนชาวอเมริกันสามารถใช้เสรีภาพในการชุมนุมได้ทุกเมื่อตราบใดที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น ทั้งนี้เพราะไม่มีกฎหมายที่ควบคุมการชุมนุมในประเทศสหรัฐอเมริกาโดยเฉพาะ จะจงทำให้เสรีภาพในการชุมนุมไม่ถูกจำกัดโดยกฎหมายพิเศษใด ๆ ทั้งสิ้นมีแต่เพียงกฎหมายอาญาหรือกฎหมายแพ่งที่สามารถเอาผิดกับผู้ชุมนุมที่ก่อให้เกิดความวุ่นวายในบ้านเมืองเท่านั้น

จะเห็นได้ว่ากฎหมายควบคุมการชุมนุมในที่สาธารณะนั้นมีความเป็นสากลและถือเป็นเครื่องมือหนึ่งของรัฐประชาธิปไตยในการควบคุมกลุ่ม ผู้ชุมนุม แต่กฎหมายควบคุมการชุมนุมมิได้มีเฉพาะในประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยเท่านั้นประเทศที่ปกครองด้วยระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์อย่างประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนก็มีกฎหมายควบคุมการชุมนุมในที่สาธารณะบังคับใช้เช่นเดียวกัน

5. กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการประชุมชนสาธารณะของ ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

ภายหลังจากสิ้นยุคราชวงศ์ชิงประเทศจีนก็เกิดความวุ่นวายภายในประเทศเป็นอย่างมาก จนกระทั่งประธานาธิบดี เหมา เจ๋อ ตุง ขึ้นครองอำนาจได้นำการปกครองระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์มาใช้ในการปกครองประเทศจีนสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

ด้วยสาเหตุที่ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนปกครองด้วยระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์จึงทำให้รูปแบบการใช้เสรีภาพในการชุมนุมของประชาชนชาวจีนค่อนข้างแตกต่างกับรูปแบบการใช้เสรีภาพในการชุมนุมของประเทศประชาธิปไตยอยู่พอสมควร โดยการใช้ เสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะของประชาชนชาวจีนมีลักษณะที่คร่าว ๆ ดังนี้คือ

1. ประชาชนชาวจีนไม่สามารถที่จะใช้เสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะได้โดยพลการ ทั้งนี้เพราะกฎหมายควบคุมการชุมนุมกำหนดให้ประชาชนที่ต้องการชุมนุมสาธารณะต้องขออนุญาตจากฝ่ายปกครองเสียก่อนจึงจะสามารถ ชุมนุมได้โดยอำนาจในการตัดสินใจว่าจะให้มีการชุมนุมสาธารณะหรือไม่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองเท่านั้น

2. ในการชุมนุมต้องมีการแจ้งลักษณะและรูปแบบของการชุมนุมอย่างละเอียด เช่น สถานที่ เวลา เนื้อหาที่จะพูดในที่ชุมนุมผู้ที่จะต้องรับผิดชอบในกรณีที่เกิดความวุ่นวายจากการชุมนุม เป็นต้น เพื่อความสะดวกในการควบคุมการชุมนุมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง

3. การชุมนุมในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนจะต้องเป็นการชุมนุมที่ไม่ขัดต่อหลักการปกครองในระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ที่ปรากฏรับรองอยู่ในรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน

สิ่งที่น่าสังเกตเป็นอย่างยิ่งคือการใช้เสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะของประเทศสาธารณรัฐ

ประชาชนจีนนั้นจำเป็นที่ผู้ชุมนุมต้องขออนุญาตจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองเสียก่อนจึงจะสามารถชุมนุมได้ ซึ่งแตกต่างจากการใช้เสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะในประเทศประชาธิปไตยทั้งหลาย ดังที่ได้นำเสนอมา ซึ่งประชาชนสามารถชุมนุมสาธารณะได้โดยไม่ต้องทำการขออนุญาตก่อนมีการชุมนุมเพียงแต่แจ้งให้ฝ่ายปกครองทราบก่อนการชุมนุมเท่านั้น นอกจากนี้การชุมนุมในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนยังถูกจำกัดในเรื่องที่ว่าชุมนุมต้องไม่ขัดต่อหลักการปกครองในระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ด้วยในขณะที่ในประเทศประชาธิปไตยสามารถชุมนุมในเรื่องใด ๆ ก็ได้

จากการศึกษาถึงหลักเกณฑ์การใช้เสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะของประเทศต่าง ๆ ตามที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ระบบการปกครองในแต่ละประเทศ มีผลต่อความแตกต่างในหลักเกณฑ์ของการชุมนุมสาธารณะเป็นอย่างมาก กล่าวคือ ในประเทศประชาธิปไตยจะมีบทบัญญัติในลักษณะที่เป็นการจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมอยู่น้อยโดยสิ่งที่จำกัดก็มีสาระสำคัญแห่งเสรีภาพในการชุมนุม ในขณะที่ในประเทศสังคมนิยมจะมีบทบัญญัติในลักษณะที่จำกัดสาระสำคัญของเสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะอยู่ด้วย นอกจากนี้ภายในประเทศที่ปกครองด้วยระบอบเดียวกันก็อาจมีรายละเอียดของกฎหมาย ควบคุมการชุมนุมสาธารณะที่แตกต่างกันไปตามปัจจัยหลาย ๆ ประการ เช่น วัฒนธรรม ความเชื่อหรือค่านิยม เป็นต้น

หลักกฎหมายสากล เกี่ยวกับการควบคุมการชุมนุมสาธารณะ และการจัดกุมผู้กระทำความผิด

1. ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับการจับกุมผู้ต้องหา

1.1 ความเป็นมา

เมื่อสงครามโลกครั้งที่สองได้ยุติลงเมื่อ พ.ศ.2488 (ค.ศ.1945) โดยชัยชนะของฝ่ายสัมพันธมิตรที่มีสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศสและรัสเซีย เป็นผู้นำนั้น

สงครามโลกครั้งที่สองได้นำความหายนะมาสู่ชีวิตและทรัพย์สินของหลายประเทศทั่วโลก ชาวโลกได้ประจักษ์ถึงความทารุณโหดร้ายของพรรคนาซีเยอรมันที่ได้ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิวหลายล้านคนและกระทำการข่มขู่ประชาชนทุกประเทศที่เยอรมันเข้ายึดครอง

การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ การข่มขู่สิทธิสตรี เด็ก ถือเป็นการทำลายศักดิ์ศรีของมนุษย์อย่างชัดเจน หัวหน้ารัฐบาลประเทศสัมพันธมิตรต่างเห็นพ้องต้องกันว่าจะต้องแสวงหามาตรการที่เป็นรูปธรรมป้องกันมิให้มีการทำลายศักดิ์ศรีของมนุษย์เกิดขึ้นอีก

ภายหลังการก่อตั้งองค์การสหประชาชาติแล้วในวันที่ 15 เมษายน พ.ศ.2488 มีการรับรองกฎบัตรสหประชาชาติ (UN Charter) โดยมติที่ประชุมใหญ่ในกฎบัตรนี้มีข้อความหลายตอนที่แสดงถึงความมุ่งมั่นของสหประชาชาติในการทำหน้าที่ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ.2489 สหประชาชาติได้ตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน (The Commission on Human Right) ให้อยู่ภายใต้คณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคม (Economic and Social Council: ECOSOC)

เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ.2490 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนได้เรียกประชุมเป็นครั้งแรก และได้แต่งตั้งคณะกรรมการยกร่างเอกสารสหประชาชาติเพื่อการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิ

มนุษยชน โดยแบ่งออกเป็น 3 ชุด ชุดแรกจัดทำร่างปฏิญญา (Declaration) ชุดที่สองจัดทำอนุสัญญา (Convention) และชุดที่สามศึกษาสัญญาปัญหาทางการเมืองระหว่างประเทศ

คณะกรรมการยกร่างปฏิญญา ได้มีการประชุมหลายครั้งและได้นำเสนอร่างปฏิญญาให้ สหประชาชาติลงมติยอมรับและประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิ มนุษยชน เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ.2491 ด้วยคะแนนเสียง 48 เสียง ไม่มีเสียงคัดค้าน และประเทศกลุ่มคอมมิวนิสต์ ทั้งหมด ซาอุดีอาระเบียและแอฟริกาใต้งดออกเสียงสำหรับประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่ได้รับการรับรอง

1.2 เนื้อหาของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนประกอบด้วยข้อความ 30 ข้อ มีเนื้อหาแบ่งออกเป็น 4 ส่วน

ส่วนแรก ปรากฏในคำปรารภ ข้อ 1 ข้อ 2 ของปฏิญญา กล่าวถึงหลักการสำคัญของสิทธิมนุษยชนที่ว่า มนุษย์มีสิทธิติดตัวมาแต่เกิด มนุษย์มีศักดิ์ศรี มีความเสมอภาคกัน ดังนั้นจึงห้ามเลือกปฏิบัติต่อ มนุษย์และควรปฏิบัติต่อกันเสมือนเป็นพี่น้อง สิทธิมนุษยชนนี้เป็นสิ่งที่ไม่สามารถโอนให้แก่กันได้ จึงเป็นหน้าที่ของรัฐบาลทุกประเทศที่จะสร้างหลักประกันแก่ทุกชีวิตด้วยการเคารพหลักการของสิทธิเสรีภาพที่ปรากฏในปฏิญญานี้ เพื่อให้สิทธิมนุษยชนเป็นมาตรฐานร่วมกันสำหรับการปฏิบัติต่อกันของผู้คนในสังคมทั้งในประเทศและระหว่างประเทศอันจะเป็นพื้นฐานแห่งเสรีภาพ ความยุติธรรมและสันติภาพในโลก

ส่วนที่สอง กล่าวถึงสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (Civil and Political Rights) สิทธิดังกล่าวเริ่มตั้งแต่ ข้อ 3 ถึงข้อ 21 ประกอบด้วย สิทธิใน ชีวิต เสรีภาพความมั่นคงในชีวิต สิทธิใน กระบวนการยุติธรรม เสรีภาพในความเป็นส่วนตัว เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การแสดงออก เสรีภาพสื่อมวลชน เสรีภาพในการชุมนุม การสมาคมรวมกลุ่มและสิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการเข้าถึงบริการสาธารณะ

ส่วนที่สาม กล่าวถึงสิทธิ ทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม (Economic Social and Cultural Rights) สิทธิดังกล่าวเริ่มตั้งแต่ ข้อ 22 ถึง ข้อ 27 ได้แก่ สิทธิในการเข้าถึงทรัพยากรของรัฐ และได้รับผลทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมที่จำเป็นต่อการพัฒนาตนเองสิทธิในการศึกษา สิทธิในด้านแรงงาน สิทธิในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอ สิทธิในสวัสดิการสังคม การคุ้มครองแม่และเด็ก สิทธิในการได้รับความคุ้มครองทางวัฒนธรรม ศิลปะ ลิขสิทธิ์และสิทธิบัตร

ส่วนที่สี่ กล่าวถึงหน้าที่ของบุคคลสังคมและรัฐ โดยการที่จะต้องดำเนินการสร้างหลักประกันให้มีการคุ้มครองสิทธิที่ปรากฏใน ปฏิญญานี้ ให้ได้รับการปฏิบัติอย่างจริงจัง ห้ามรัฐ

กระทำการละเมิดสิทธิมนุษยชนและจำกัดสิทธิของบุคคลมิให้ใช้สิทธิมนุษยชนละเมิดสิทธิของผู้อื่น สังคมและโลก สิทธิเหล่านี้ปรากฏอยู่ในข้อ 28 ถึงข้อ 30

สนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนที่สำคัญ 4 ฉบับ

แม้ว่าปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิ มนุษยชนจะถือเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสิทธิมนุษยชนที่ได้รับการยอมรับทั่วไปก็ตาม แต่ข้อจำกัดของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนก็คือ การเป็นเพียงคำประกาศที่ไม่มีสภาพบังคับเป็นกฎหมาย ซึ่งหมายความว่าประเทศใดในโลกนี้อาจเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับคำประกาศ 30 ข้อ ในปฏิญญาสากลก็ได้ ซึ่งหากมีการละเมิดหลักการตามที่ปรากฏในปฏิญญา ก็ไม่มีผลลงโทษรัฐที่ทำการละเมิดสิทธิมนุษยชนแต่ประการใด

สหประชาชาติจึงได้ริเริ่มให้มีการจัดทำหลักการของสิทธิมนุษยชนให้อยู่ในรูปของกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ (ในที่นี้ขอให้คำรวมว่าสนธิสัญญา) เพื่อให้มีสภาพบังคับสำหรับประเทศที่ต่องค์การผูกพันตนตามสนธิสัญญา

ในที่นี้มีกฎหมายสิทธิมนุษยชนหรือสนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ 4 ฉบับ ที่ถือเป็นหลักในการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ได้แก่

- 1) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม (International Convention on Economic Social and Cultural Rights: ICESCR)
- 2) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Convention on Civil and Political Rights: ICCPR)
- 3) อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกๆ รูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women: CEDAW)
- 4) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child: CRC)

สนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนหลัก 4 ฉบับ ดังกล่าว แต่ละฉบับมีส่วนที่สำคัญอีกส่วนหนึ่ง นอกจากหลักการในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน พันธกรณีของรัฐบาลก็เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามข้อบทต่าง ๆ ที่ปรากฏในกติกาหรืออนุสัญญานั้นแล้วยังบรรจุให้มีกลไกในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนไว้ด้วย กลไกดังกล่าวอยู่ในรูปของคณะกรรมการประจำสนธิสัญญานั้น คณะกรรมการประจำสนธิสัญญาแต่ละฉบับทำหน้าที่สอดส่อง ดูแล ตรวจสอบรายงานการละเมิดสิทธิมนุษยชน และตรวจสอบรายงานการดำเนินการของรัฐบาลให้เป็นไปตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่ระบุไว้ในสนธิสัญญานั้น ได้แก่

- 1) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน (Human Rights Committee) ตั้งขึ้นตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR)

2) คณะกรรมการสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม หรือ Economic Social and Cultural Rights Committee เป็นคณะกรรมการที่ได้ตั้งขึ้นตาม ICESCR โดยตรง แต่เป็นไปตามมติของคณะมนตรีเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม (Economic Social and Cultural Council หรือ ECOSOC) ของสหประชาชาติ เมื่อ พ.ศ.2528 ให้มีฐานะเป็นหน่วยงานในเครือ ECOSOC มีความเป็นอิสระ และมีได้เป็นตัวแทนของรัฐภาคีในกติกา ด้วยเหตุนี้สถานภาพของคณะกรรมการจึงแตกต่างจากคณะกรรมการที่ก่อตั้งขึ้นภายใต้สนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนอื่น ๆ อีก 3 ฉบับ

3) คณะกรรมการว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี (Committee on the Elimination of Discrimination against Women) ซึ่งจัดตั้งขึ้นโดย CEDAW

4) คณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็ก (Committee on the Rights of the Child) ตั้งขึ้นตาม CRC

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมและกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองได้รับการรับรองพร้อมกันโดยสมัชชาสหประชาชาติ เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ.2509 (ค.ศ.1966) แต่มีผลบังคับใช้ในช่วงเวลาที่ต่างกันเล็กน้อย กล่าวคือ ICESCR มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 3 มกราคม พ.ศ.2519 (ค.ศ.1976) ซึ่งจะขออธิบายปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ในฉบับที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเสรีภาพของประชาชน เกี่ยวกับการร่างกาย รวมทั้งสิทธิเสรีภาพในทางด้านความยุติธรรมของพลเมืองที่รัฐควรนำไปใช้ และปฏิบัติตาม ดังนี้

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights: UDGR) (รับรองและประกาศโดยสมัชชาสหประชาชาติในวันที่ 10 ธันวาคม 2491) การยอมรับนับถือเกียรติศักดิ์ประจำตัวและสิทธิเท่าเทียมกันและโอนมิได้ของบรรดาสมาชิกทั้งหมดแห่งครอบครัวมนุษย์ เป็นหลักมูลเหตุแห่งอิสรภาพ ความยุติธรรมและสันติภาพในโลก

การไม่นำพาและการเหยียดหยามต่อสิทธิมนุษยชนยังผลให้มีการกระทำอันป่าเถื่อน ซึ่งเป็นการละเมิดมโนธรรมของมนุษยชาติอย่างร้ายแรงและได้มีการประกาศว่าปณิธานสูงสุดของสามัญชน ได้แก่ ความต้องการให้มนุษย์มีชีวิตอยู่ในโลกด้วยอิสรภาพในการพูดและความเชื่อถือและอิสรภาพพ้นจากความหวาดกลัวและความขาดแคลน

ความจำเป็นอย่างยิ่งที่มนุษยชนควรได้รับความคุ้มครองโดยหลักบังคับของกฎหมายถ้าไม่ประสงค์จะให้คนตกอยู่ในบังคับให้หันเข้าหาการขบถขัดขึ้นต่อพระราชย์และการกดขี่เป็นวิถีทางสุดท้าย

ความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะส่งเสริมวิวัฒนาการแห่งสัจ มพันธ์ไมตรีระหว่างนานาชาติ โดยที่ ประชากรแห่งสหประชาชาติได้ยืนยันไว้ในกฎบัตรถึงความเชื่อมั่นในสิทธิมนุษยชนอันเป็นหลัก มูลในเกียรติศักดิ์และคุณค่าของมนุษย์ และในสิทธิเท่าเทียมกันของบรรดา ชายและหญิง และได้ตกลงใจที่จะส่งเสริมความก้าวหน้าทางสังคมและมาตรฐานแห่งชีวิต ที่ดีขึ้นด้วยในอิสรภาพอัน กว้างขวางยิ่งขึ้น

รัฐสมาชิกต่างปฏิญาณจะให้บรรลุถึงซึ่งการส่งเสริมการเคารพและการปฏิบัติตามทั่ว สากลต่อสิทธิมนุษยชนและอิสรภาพหลักมูลโดยร่วมมือกับสหประชาชาติ ความเข้าใจร่วมกันใน สิทธิและอิสรภาพเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งเพื่อให้ปฏิญานี้สำเร็จผลเต็มบริบูรณ์

ฉะนั้นสมัชชาจึงประกาศว่า ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนนี้ เป็นมาตรฐานร่วมกัน แห่งความสำเร็จสำหรับบรรดาประชากรและประชาชาติทั้งหลาย เพื่อจุดหมายปลายทางที่ว่าเอกชน ทุกคนและองค์การของสังคมทุกองค์การ โดยการรำลึกถึงปฏิญยานี้พยายามด้วยการสอน และศึกษา ในอันที่จะส่งเสริมการเคารพสิทธิและอิสรภาพเหล่านี้และด้วยมาตรการที่ก้าวหน้าทั้งในประเทศ และระหว่างประเทศในอันที่จะให้มีการยอมรับนับถือและการปฏิบัติตามโดยสากลและอย่างเป็น ผลจริงจิ่ง ทั้งในบรรดาประชาชนของรัฐสมาชิกด้วยกันเองและในบรรดาประชาชนของดินแดนที่ อยู่ใต้อำนาจของรัฐนั้น ๆ

มนุษย์ทั้งหลายเกิดมามีอิสระและเสมอภาคกันในเกียรติศักดิ์และสิทธิต่างมีเหตุผลและ มโนธรรม และความปฏิบัติต่อกันด้วยเจตนารมณ์แห่งภราดรภาพ (ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิ มนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights: UDGR)) ข้อ 1 ว่าด้วยหลักการของสิทธิ มนุษยชน คือ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและความเป็นพี่น้อง)

ทุกคนย่อมมีสิทธิและอิสรภาพบรรดาที่กำหนดไว้ในปฏิญยานี้ โดยปราศจากความ แดกต่างไม่ว่าชนชาติใด ๆ ดังเช่น เชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรือทาง อื่น เผ่าพันธุ์แห่งชาติหรือสังคม ทรัพย์สิน กำเนิดหรือสถานะอื่น ๆ

อนึ่งจะไม่มี ความแตกต่างใด ๆ ตามมูลฐานแห่งสถานะทางการเมือง ทางการศึกษาหรือ ทางการระหว่างประเทศ ของ ประเทศหรือดินแดนที่บุคคลสังกัด ไม่ว่าดินแดนนี้จะเป็นเอกราชอยู่ ในความพิทักษ์มิได้ปกครองตนเอง หรืออยู่ภายใต้การจำกัดอธิปไตยใด ๆ ทั้งสิ้น (ปฏิญญาสากลว่า ด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights: UDGR)) ข้อ 2 ห้ามเลือกปฏิบัติ

คนทุกคนมีสิทธิในการดำรงชีวิต เสรีภาพ และความมั่นคงแห่งตัวตน (ปฏิญญาสากลว่า ด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights: UDGR)) ข้อ 3 สิทธิในชีวิต เสรีภาพ และความมั่นคงในชีวิต

บุคคลใด ๆ จะถูกยึดเป็นทาส หรือต้องภาระจำยอมไม่ได้ ความเป็นทาส และการค้าทาส เป็นห้ามขาดทุกรูป (ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights: UDGR)) ข้อ 4 ห้ามการเป็นทาสและห้ามค้าทาส

บุคคลใด ๆ จะถูกทรมานหรือได้รับผลปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้ายผิดมนุษยธรรม หรือด่าซ้ำไม่ได้ (ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights: UDGR)) ข้อ 5 ห้ามทรมานหรือลงโทษอย่างโหดร้ายหรือพยายามเกียรติมนุษย

ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการยอมรับนับถือว่าบุคคลตามกฎหมายทุกแห่งหน (ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights: UDGR)) ข้อ 6 คนทุกคนถือเป็นบุคคลตามกฎหมายทุกแห่งหน

ทุกคนเสมอกันตามกฎหมายและมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองของกฎหมายเท่าเทียมกัน โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใด ๆ ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกันจากการเลือกปฏิบัติใด ๆ อันเป็นการล่วงละเมิดปฏิญญาและจากการยุยงให้เกิดการเลือกปฏิบัติดังกล่าว (ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights: UDGR)) ข้อ 7 ทุกคนต้องได้รับการปฏิบัติเสมอภาคกันตามกฎหมาย

ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับบำนาญอันเป็นผลจริงจังกจากศาลที่มีอำนาจแห่งชาติต่อการกระทำอันละเมิดสิทธิหลักมูลฐานซึ่งตนได้รับตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย (ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights: UDGR)) ข้อ 8 สิทธิในการได้รับการเยียวยาจากศาล

บุคคลใดจะถูกจับกุม กักขัง หรือเนรเทศไปต่างถิ่นโดยพลการไม่ได้ (ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights: UDGR)) ข้อ 9 ห้ามการจับกุม คুমขัง หรือเนรเทศโดยพลการ

ทุกคนมีสิทธิโดยเสมอภาคเต็มที่ในอันที่จะได้รับการพิจารณาที่เป็นธรรมและเปิดเผยจากศาลที่เป็นอิสระและเที่ยงธรรมในการกำหนดสิทธิและหน้าที่ของตนและการกระทำผิดอาชญาใด ๆ ที่ตนถูกกล่าวหา (ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights: UDGR)) ข้อ 10 สิทธิในการได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นทางการจากศาลที่เป็นอิสระ

ทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดทางอาชญา มีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีผิดตามกฎหมายในการพิจารณาเปิดเผย ซึ่งต้นได้รับหลักประกันบรรดาที่จำเป็นสำหรับการต่อสู้คดี

จะถือบุคคลใด ๆ ว่ามีความผิดทางอาชญาเนื่องด้วยการกระทำหรือละเว้นใด ๆ อันมิได้จัดเป็นความผิดทางอาชญาตามกฎหมายแห่งชาติหรือกฎหมายระหว่างประเทศในขณะที่ได้กระทำการนั้นขึ้นไม่ได้และจะลงโทษอันหนักกว่าที่ใช้ในขณะที่ได้กระทำความผิดทางอาชญาขึ้นไม่ได้ (ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights: UDHR)) ข้อ 11 สิทธิในการได้รับการสันนิษฐานว่าบริสุทธิ์

2. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR)

ประชาชนทั้งปวงมี สิทธิในการกำหนดเจตจำนงของตนเอง โดยอาศัยสิทธินั้น ประชาชนจะกำหนดสถานะทางการเมืองของตนอย่างเสรี รวมทั้งดำเนินการอย่างเสรีในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของตน ซึ่งเป็นการรับรองโดยสมัชชาสหประชาชาติตามมติที่ 2200A (xx1) ในวันที่ 16 ธันวาคม 2509

เพื่อจุดมุ่งหมายของตนเอง ประชาชนทั้งปวงอาจจัดการ โภคทรัพย์และ ทรัพยากรธรรมชาติของตนได้อย่างเสรีโดยไม่กระทบต่อพันธกรณีใด ๆ อันเกิดจากความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการแห่งผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน และกฎหมายระหว่างประเทศ ประชาชนจะไม่ถูกลิดรอนจากวิถีทางแห่งการยังชีพของตนไม่ว่าในกรณีใด ๆ

รัฐภาคีแห่งกติกาฉบับนี้ รวมทั้งผู้ที่รับผิดชอบในการบริหารดินแดนที่ไม่ได้ปกครองตนเอง และดินแดนในภาวะทรัสตี จะส่งเสริมสิทธิในการกำหนดเจตจำนงของตนเองให้บรรลุผลเป็นจริง และต้องเคารพสิทธินั้นตามบทบัญญัติแห่งกฎบัตรสหประชาชาติ (กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR) ภาค 1 ข้อ 1 สิทธิในการกำหนดวิถีชีวิตตนเอง

มนุษย์ทุกคนมีสิทธิที่จะมีชีวิตมาแต่กำเนิด สิทธินี้ต้องได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมาย บุคคลจะต้องไม่ถูกทำให้เสียชีวิตโดยอ้อม ภาวใจในประเทศที่ยังไม่ยกเลิกโทษประหารชีวิต การลงโทษประหารชีวิตอาจกระทำได้เฉพาะคดีอุกฉกรรจ์ที่สุดตามกฎหมายที่ใช้บังคับในขณะที่กระทำความผิดและไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งกติกาและอนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและการลงโทษอาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์ การลงโทษเช่นนี้จะกระทำได้ก็แต่ โดยคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลที่มีอำนาจ ในกรณีที่การทำให้เสียชีวิตมีลักษณะเป็นอาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์ ย่อมเป็นที่เข้าใจว่าข้อนี้มีได้ให้อำนาจรัฐภาคีใดแห่งกติกาในอันที่จะเลี่ยงจากพันธกรณีใดที่มีตามบทบัญญัติแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและการลงโทษอาชญากรรม ล้างเผ่าพันธุ์ บุคคลใดต้องคำพิพากษา

ประหารชีวิต ย่อมมีสิทธิขอภัยโทษหรือลดหย่อนผ่อนโทษตามคำพิพากษา การนิรโทษกรรม การอภัยโทษหรือการลดหย่อนผ่อนโทษตามคำพิพากษาประหารชีวิตอาจให้ได้ในทุกกรณี บุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปี ที่กระทำความผิดจะถูกพิพากษาประหารชีวิตไม่ได้แล จะดำเนินการประหารชีวิตสตรีขณะมีครรภ์มิได้ (กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

(International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR)) ภาค 3 ข้อ 6 สิทธิในชีวิต

บุคคลจะถูกทรมานหรือได้รับการปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือต่ำช้ามิได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลจะถูกใช้ในการทดลองทางการแพทย์หรือทางวิทยาศาสตร์ โดยปราศจากความยินยอมอย่างเสรีของบุคคลนั้นมิได้ (กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR)) ภาค 3 ข้อ 7 ห้ามการทรมานหรือการกระทำหรือลงโทษโหดร้าย ไร้มนุษยธรรม

บุคคลทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพและความปลอดภัยของร่างกายบุคคลจะถูก จับกุมหรือควบคุมโดยอำเภอใจมิได้ บุคคลจะถูกลิดรอนเสรีภาพของตนมิได้ยกเว้น โดยเหตุและโดยเป็นไปตามกระบวนการที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

ในขณะที่ จับกุม บุคคลใดที่ถูกจับกุมจะต้อง ได้รับแจ้งถึงเหตุผลในการจับกุมและจะต้องได้รับแจ้งถึงข้อหาที่ถูกจับกุมโดยพลัน

บุคคลใดที่ถูกจับกุมหรือควบคุมตัวในข้อหาทางอาญาจะต้องถูกนำตัวโดยพลันไปยังศาลหรือเจ้าหน้าที่อื่นที่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะใช้อำนาจทางตุลาการและจะต้องมี สิทธิได้รับการพิจารณาคดีภายในเวลาอันสมควรหรือได้รับการปล่อยตัวไป มิให้ถือเป็นหลักทั่วไปว่าจะต้องควบคุมบุคคลที่รอการพิจารณาคดี แต่ในการปล่อยตัวอาจกำหนดให้มีการประกันว่าจะกลับมาปรากฏตัวในการพิจารณาคดี ในขั้นตอนอื่นของการพิจารณาและจะมาปรากฏตัวเพื่อการบังคับตามคำพิพากษาเมื่อถึงวาระนั้น

บุคคลใดที่ถูกลิดรอนเสรีภาพ โดยการจับกุมหรือการควบคุมมีสิทธินำคดีขึ้นสู่ศาลเพื่อให้ศาลตัดสิน โดยไม่ชักช้าถึงความชอบด้วยกฎหมายของการควบคุมผู้นั้นและหากการควบคุมไม่ชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้ศาลมีคำสั่งปล่อยตัวไป (กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR)) ภาค 3 ข้อ 9 ห้ามจับกุมหรือคุมขังโดยพลการ

บุคคลทั้งปวงที่ถูกลิดรอนเสรีภาพต้องได้รับการปฏิบัติด้วยความมีมนุษยธรรมและความเคารพในศักดิ์ศรีแต่กำเนิดแห่งความเป็นมนุษย์ ยกเว้นในสภาพการณ์พิเศษผู้ต้องหาต้องได้รับการจำแนกออกจากผู้ต้องโทษและต้องได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างออกไปให้เหมาะสมกับสถานะที่

ไม่ใช่เป็นผู้ต้องโทษต้องแยกผู้ต้องหาที่เป็นเด็กและเยาวชนออกจากผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่และให้นำตัวขึ้นพิจารณาพิพากษาคดีให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้

ระบบราชทัณฑ์ต้องประกอบด้วยการปฏิบัติต่อนักโทษ โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญที่จะให้นักโทษกลับตัวและฟื้นฟูทางสังคม ผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนและต้องได้รับการจำแนกออกจากผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่และต้องได้รับการปฏิบัติให้เหมาะสมกับวัยและสถานะทางกฎหมาย (กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR)) ภาค 3 ข้อ 10 สิทธิผู้ต้องหาหรือผู้ต้องขัง

บุคคลทั้งปวงย่อมเสมอภาคในการพิจารณาของศาลและคณะตุลาการในการพิจารณาคดีอาญาซึ่งตนต้องหาว่ากระทำผิดหรือการพิจารณาคดีเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของตน บุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิได้รับการพิจารณาอย่างเปิดเผยและเป็นธรรม โดยคณะตุลาการซึ่งจัดตั้งขึ้นตามกฎหมายมีอำนาจ มีความเป็นอิสระและเป็นกลาง สื่อมวลชนและสาธารณชนอาจถูกห้ามเข้าฟังการพิจารณาคดีทั้งหมดหรือบางส่วนก็ได้ ด้วยเหตุผลทางศีลธรรม ความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือความมั่นคงของชาติในสังคมประชาธิปไตยหรือเพื่อความจำเป็นเกี่ยวกับส่วนได้ส่วนเสียในเรื่องชีวิตส่วนตัวของกลุ่มหรือในสภาพการณ์พิเศษซึ่งศาลเห็นว่าจำเป็นอย่างยิ่งเมื่อการพิจารณาโดยเปิดเผยนั้นอาจเป็นการเสื่อมเสีย ต่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม แต่คำพิพากษาในคดีอาญาหรือคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยข้อพิพาทในคดีอื่นที่เปิดเผย เว้นแต่จำเป็นเพื่อประโยชน์ของเด็กและเยาวชน หรือเป็นกระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับข้อพิพาทของกลุ่มสมรสในเรื่องการเป็นผู้ปกครองเด็ก

บุคคลทุกคนซึ่งต้องหาว่ากระทำผิดอาญาต้องมีสิทธิได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ตามกฎหมายได้ว่ามีความผิด

ในการพิจารณาคดีอาญา บุคคลทุกคน ซึ่งต้องหาว่ากระทำผิดย่อมมีสิทธิที่จะได้รับหลักประกันขั้นต่ำดังต่อไปนี้โดยเสมอภาค

ก) สิทธิที่จะได้รับแจ้งโดยพลันซึ่งรายละเอียดเกี่ยวกับสภาพและเหตุแห่งความผิดที่กล่าวหาในภาษาซึ่งบุคคลนั้นเข้าใจได้

ข) สิทธิที่จะมีเวลา และได้รับความสะดวกเพียงพอแก่การเตรียมการเพื่อสู้คดีและติดต่อกับทนายความที่ตนเลือกได้

ค) สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาโดยไม่ชักช้าเกินความจำเป็น

ง) สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาต่อหน้าบุคคลนั้นและสิทธิที่จะต่อสู้คดีด้วยตนเองหรือโดยผ่านผู้ช่วยเหลือทางกฎหมายที่ตนเลือก สิทธิที่บุคคลจะได้รับการแจ้งให้ทราบถึงสิทธิในการมีผู้ช่วยเหลือทางกฎหมายหากบุคคลนั้นไม่มีผู้ช่วยเหลือทางกฎหมายในกรณีใด ๆ เพื่อประโยชน์แห่งความ

ยุติธรรม บุคคลนั้นมีสิทธิที่จะมีผู้ช่วยเหลือทางกฎหมาย ซึ่งมีการแต่งตั้งขึ้นโดยปราศจากค่าตอบแทนในกรณีบุคคลนั้นไม่สามารถรับภาระในการจ่ายค่าตอบแทน

จ) สิทธิที่จะซักถามพยานซึ่งเป็นประจักษ์ต่อตนและขอให้เรียกพยานฝ่ายตนมาซักถามภายใต้เงื่อนไขเดียวกับพยานซึ่งเป็นประจักษ์ต่อตน

ฉ) สิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือจากล่ามโดยคิดมูลค่า หากไม่สามารถเข้าใจหรือพูดภาษาที่ใช้ในศาลได้

ช) สิทธิที่จะไม่ถูกบังคับให้เบิกความเป็นประจักษ์ต่อตนเองหรือให้รับสารภาพผิด

ในกรณีของบุคคลที่เป็นเด็กหรือเยาวชน วิธีพิจารณาความให้เป็นไปโดยคำนึงถึงอายุและความปรารถนาที่จะส่งเสริมการแก้ไขฟื้นฟูความประพฤติของบุคคลนั้น

บุคคลทุกคนต้องคำพิพากษาลงโทษในความผิดอาญาต้องมีสิทธิที่จะให้คณะตุลาการระดับเหนือขึ้นไปพิจารณาทบทวนการลงโทษและคำพิพากษาโดยเป็นไปตามกฎหมาย

เมื่อบุคคลใดต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษในความผิดอาญาและภายหลังจากนั้นมีการกลับคำพิพากษาที่ให้ลงโทษบุคคลนั้นหรือบุคคลนั้นได้รับอภัยโทษ โดยเหตุที่มีข้อเท็จจริงใหม่หรือมีข้อเท็จจริงที่ได้ค้นพบใหม่อันแสดงให้เห็นว่าได้มีการดำเนินกระบวนการยุติธรรมที่มีชอบบุคคลที่ได้รับความทุกข์อันเนื่องมาจากการลงโทษตามผลของการพิพากษาลงโทษ เช่น การไม่เปิดเผยข้อเท็จจริงที่ยังไม่รู้ให้ทันเวลาเป็นผลจากบุคคลนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนบุคคลย่อมไม่ถูกพิจารณาหรือลงโทษซ้ำในความผิดซึ่งบุคคลนั้นต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษหรือให้ปล่อยตัวแล้วตามกฎหมายและวิธีพิจารณาความอาญาของแต่ละประเทศ (กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR)) ภาค 3 ข้อ 14 สิทธิในกระบวนการยุติธรรม

3. กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมผู้ต้องหาของสหราชอาณาจักร

กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมผู้ต้องหาของสหราชอาณาจักรมีรายละเอียดดังนี้

3.1 การควบคุมผู้ถูกจับ

โดยหลักแล้วกฎหมายจะไม่อนุญาตให้ควบคุมผู้ถูกจับ เว้นแต่จะมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งการดำเนินคดี จึงจะควบคุมได้เท่าที่จำเป็นและไม่เกินระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด หลักเกณฑ์ของการควบคุมผู้ถูกจับมีบัญญัติไว้ในส่วนที่ 4 ของ PACE ซึ่งอาจแยกพิจารณาได้ดังนี้

1) ผู้พิจารณาและสั่งให้ควบคุม

กฎหมายกำหนดให้เจ้าพนักงานเป็นผู้ควบคุม (Custody officer) และผู้พิพากษา Magistrate เป็นผู้พิจารณาว่ามีเหตุจำเป็นที่จะต้องควบคุมบุคคลผู้ถูกจับหรือไม่เพียงใด ถ้ามีเหตุ

จำเป็นบุคคลดังกล่าวจะสั่งให้ควบคุมผู้ถูกจับ ณ สถานีตำรวจ แต่ถ้าไม่ปรากฏเหตุจำเป็นจะสั่งปล่อยโดยมีประกันหรือไม่มีประกันก็ได้ ส่วนการสั่งให้ควบคุมโดยศาล Magistrate นั้น จะกระทำโดยการออกหมายจับ ซึ่งจะออกได้ต่อเมื่อมีเหตุจำเป็นที่จะต้องควบคุมผู้นั้น ณ ห้องควบคุมที่สถานีตำรวจ

2) เหตุจำเป็นในการควบคุม

(1) กรณีก่อนฟ้อง ผู้ถูกจับต่อศาลกรณีที่พนักงานควบคุมจะสั่งควบคุมผู้ถูกจับได้นั้นจะต้องมีเหตุจำเป็น 2 ประการ ดังนี้

ก. ปรากฏพยานหลักฐานที่แสดงว่าบุคคลผู้ถูกจับเป็นผู้กระทำความผิดและจะนำผู้นั้นไปฟ้องยังศาล

ข. มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีความจำเป็นต้องควบคุมผู้นั้นไว้ที่สถานีตำรวจโดยไม่ยื่นฟ้องต่อศาลในทันที เพื่อป้องกันมิให้ผู้ต้องหาไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานอันเกี่ยวกับความผิดที่ผู้นั้นถูกจับหรือเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานในคดีโดยการสอบสวนผู้ถูกจับ

(2) กรณีหลังฟ้องเหตุจำเป็นในกรณีที่ฟ้องบุคคลนั้นต่อศาลแล้ว อาจแยกได้ 3 ประการ คือ

ก. ไม่อาจทราบชื่อหรือที่อยู่ของผู้ถูกฟ้องโดยแน่ชัด หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าชื่อหรือที่อยู่ของผู้นั้นไม่ตรงกับความจริง

ข. มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีความจำเป็นต้องควบคุมผู้ถูกฟ้องไว้ เพื่อป้องกันมิให้ผู้นั้นทำร้ายร่างกายตนเองหรือผู้อื่นหรือทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหาย

ค. มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะผู้ถูกจับอาจไม่มาศาลเพื่อตอบคำถามในการพิจารณาสั่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราวหรือมีความจำเป็นต้องควบคุมผู้นั้นเพื่อป้องกันมิให้เข้าไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานอันเกี่ยวกับความผิดที่ผู้นั้นถูกจับหรือต่อเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

3.2 ระยะเวลาควบคุม

การกำหนดระยะเวลาควบคุมเป็นมาตรการหนึ่งที่จะป้องกันมิให้ผู้ถูกจับถูกควบคุมนานเกินไป กฎหมายอังกฤษกำหนดหลักทั่วไปว่าตำรวจจะควบคุมผู้ถูกจับไว้ ณ สถานีตำรวจที่มีอำนาจควบคุมเกินกว่า 24 ชั่วโมง โดยไม่มีการฟ้องคดีผู้นั้นไม่ได้ (PACE มาตรา 41)

เวลาเริ่มนับ ซึ่งในกฎหมายอังกฤษเรียกว่า “Relevant time” นั้น ให้เริ่มนับหนึ่งตั้งแต่วันที่ผู้ถูกจับถูกส่งมาที่สถานีตำรวจที่มีอำนาจควบคุมผู้นั้น (Relevant police station) หรือนับแต่เวลาที่ผู้นั้นถูกจับ ณ สถานีตำรวจแล้วแต่ว่าเวลาไหนเกิดขึ้นก่อนกัน

ในกรณีที่มีการจับได้กระทำความผิดอังกฤษและเวลส์และได้ส่งผู้ถูกจับมาในอังกฤษและเวลส์ การเริ่มนับระยะเวลาควบคุม ให้นับตั้งแต่วันที่ ผู้นั้นเข้ามาในอังกฤษและเวลส์ หรือเวลาที่ผู้ นั้นถูกส่งมาถึงสถานีตำรวจที่สอบสวนผู้ นั้นในอังกฤษและเวลส์แล้วแต่กรณีไหนเกิดขึ้นก่อน

ในกรณีที่ผู้ถูกจับเข้ารับการรักษาในสถานพยาบาลหลังการจับ ให้นับเวลาที่ตำรวจสอบสวนผู้ถูกจับขณะที่อยู่ในสถานพยาบาลหรือระหว่างทางไปกลับจากสถานีตำรวจถึงสถานพยาบาลรวมคำนวณเข้าด้วยกันระยะเวลาควบคุมแต่เวลาอื่น ๆ นอกจากนี้มิให้นำมาคำนวณ

อย่างไรก็ดี ระยะเวลาควบคุม 24 ชั่วโมง นี้มิได้ถือเคร่งครัดทุกกรณีไป กฎหมาย PACE ได้บัญญัติข้อยกเว้นโดยขยายระยะเวลาออกไปอีก ดังนี้

1. ขยายเกิน 24 ชั่วโมงแต่ไม่เกิน 36 ชั่วโมง การขยายเวลาการควบคุมโดยไม่นำผู้ต้องถูกควบคุมไปฟ้องยังศาล เมื่อครบ 24 ชั่วโมงนั้น อาจกระทำได้ โดยตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ระดับ “Superintendent” ขึ้นไป ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ ณ สถานีตำรวจซึ่งควบคุมผู้ นั้นโดยจะควบคุมต่อไปอีกไม่เกิน 12 ชั่วโมง หลังจากครบกำหนด 24 ชั่วโมง ตามมาตรา 41 แห่ง PACE ทั้งนี้จะต้องประกอบด้วยเงื่อนไข 3 ประการ ดังนี้

1.1 มีความจำเป็นต้องควบคุมผู้ นั้นไว้โดยไม่ฟ้องคดีภายใน 24 ชั่วโมง เพื่อรักษาพยานหลักฐานอันเกี่ยวกับคดีมิให้ถูกทำลายโดยผู้ถูกควบคุมหรือเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานอันเกิดจากการสอบสวนผู้ นั้น

1.2 ความผิดที่ผู้ นั้นถูกจับเป็นความผิดที่อา จจับได้อย่างร้ายแรง (Serious arrestable offences)

1.3 การสอบสวนที่ผ่านมาได้กระทำอย่างตั้งใจและไม่ชักช้า

เมื่อมีการควบคุมเกินกว่า 24 ชั่วโมงข้างต้น เป็นหน้าที่ของตำรวจที่จะต้องแจ้งให้ผู้ถูกควบคุมทราบถึงเหตุแห่งการขยายเวลาการควบคุมออกไปโดยไม่ชักช้าและบันทึกเหตุ นั้นไว้ในบันทึกการควบคุม (PACE มาตรา 42(5))

2. การขยายเวลาควบคุมโดยศาล การควบคุมเกินกว่า 24 ชั่วโมง โดยไม่มีการฟ้องคดีต่อศาลนั้น อาจกระทำได้โดยอาศัยอำนาจของศาล ทั้งนี้โดยการที่ตำรวจยื่นคำร้องขอต่อศาล และแสดงเหตุจำเป็นต่อศาล Magistrate ซึ่งศาลจะพิจารณาให้ควบคุมต่อไปได้ไม่เกิน 36 ชั่วโมงนับแต่หมดเวลา 24 ชั่วโมงข้างต้น จากนั้นตำรวจอาจขอให้ศาลออกหมายขังต่อไปได้อีก แต่ไม่เกิน 96 ชั่วโมง นับแต่วันเริ่มนับระยะเวลาควบคุม ทั้งนี้การดำเนินกระบวนการดังกล่าวจะต้องเป็นไปตามบทบัญญัติใน มาตรา 43 และมาตรา 44 แห่ง PACE ดังนี้

2.1 ตำรวจซึ่งอยู่ในเขตที่ควบคุมผู้ต้องหาจะต้องยื่นคำร้องขอและสาบานตัวต่อศาล magistrate เพื่อให้ศาลออกหมายจับผู้ถูกควบคุมอยู่ต่อไป เมื่อครบ 24 ชั่วโมง หรืออย่างช้าก่อนสิ้นระยะเวลา 36 ชั่วโมง นับแต่วันเริ่มนับระยะเวลาควบคุม

2.2 คำร้องที่ยื่นต่อศาลตามข้อ 2.1 จะต้องแนบหลักฐานซึ่งแสดงให้เห็นปรากฏถึง

ก. ลักษณะของความผิดซึ่งผู้นั้นถูกจับ

ข. ลักษณะของพยานโดยทั่วไปอันเกี่ยวกับความผิดนั้น

ค. การสอบสวนที่ได้กระทำไปอันเกี่ยวกับความผิดและจะสอบสวนในเรื่องใด

ต่อไป

ง. เหตุผลแห่งความจำเป็นที่ขอให้ควบคุมผู้นั้น (มาตรา 43(3))

2.3 ในกรณีที่ผู้ถูกควบคุมไม่มีและต้องการทนาย ก่อนที่ศาลจะพิจารณาคำร้องให้ศาลตั้งทนายให้แก่ผู้นั้น (มาตรา 42(3))

2.4 องค์คณะของผู้พิพากษาที่จะต้องพิจารณาคำร้องจะต้องประกอบด้วย ผู้พิพากษา Magistrate ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปและการส่งคำร้องจะต้องกระทำตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

ก. กรณีสั่งให้ควบคุมตามคำขอ ศาลจะต้องพิจารณาพยานหลักฐานจนเป็นที่พอใจว่ามีเหตุจำเป็นที่จะขยายเวลาการควบคุมออกไป ซึ่งความจำเป็นดังกล่าวประกอบด้วยหลักเกณฑ์ 3 ประการ คือ

1) มีความจำเป็นต้องควบคุมผู้นั้นไว้ โดยยังไม่ฟ้องคดีเพื่อป้องกันมิให้พยานหลักฐานอันเกี่ยวกับคดีนั้นถูกทำลาย หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานอันเกิดจากการสอบสวนผู้นั้น

2) ความผิดที่ผู้นั้นถูกจับเป็นความผิดที่อาจจับได้อย่างร้ายแรง (Serious arrestable offence)

3) การสอบสวนได้กระทำไปอย่างตั้งใจและไม่ชักช้า

เมื่อปรากฏว่าครบเงื่อนไขทั้ง 3 ประการข้างต้น ศาลจะออกหมายจับให้ควบคุมผู้นั้นต่อไป ณ สถานที่ตำรวจอีกเท่าที่เห็นสมควรแต่ไม่เกิน 36 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ออกหมาย

เมื่อครบกำหนดตามหมายแล้ว ถ้าปรากฏเหตุจำเป็นตามเงื่อนไข 3 ประการข้างต้น ตำรวจอาจขอให้ศาลออกหมายขยายเวลาการควบคุมได้และศาลอาจออกหมายให้ขยายเวลาควบคุมโดยไม่ฟ้องคดีได้อีกเท่าที่จำเป็น แต่ไม่เกิน 36 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ออกหมายครั้งหลัง แต่ทั้งนี้จะต้องไม่เกิน 96 ชั่วโมง นับแต่วันเริ่มนับเวลาควบคุม (PACE มาตรา 44)

ข. กรณีสั่งขาคำร้อง ศาลจะต้องสั่งขาคำร้องที่ขอเวลาขยายการควบคุม ถ้าเห็นว่า พยานหลักฐานที่ ดำรวจนำมาแสดงนั้นไม่น่าเชื่อถือ หรือไม่ครบหลักเกณฑ์ 3 ประการในข้อ ก .ข้างต้น

ผลของการสั่งขาคำร้อง ดำรวจจะควบคุมผู้นั้นต่อไปไม่ได้ ซึ่งตำรวจมีทางเลือก 2 ประการ คือ ฟ้องบุคคลนั้นต่อศาลหรือปล่อยผู้นั้น โดยมีประกันหรือไม่มีประกัน

เมื่อศาลขาคำร้องแล้ว ห้ามมิให้ยื่นคำร้องขอหมายจับแก่ผู้นั้นอีก เว้นแต่จะปรากฏ ข้อเท็จจริงขึ้นมาใหม่ ซึ่งทำให้ควบคุมผู้นั้นได้หลังการปล่อยผู้นั้น (PACE มาตรา 43(19))

กล่าวโดยสรุปจะเห็นได้ว่า กฎหมายอังกฤษได้วางมาตรการในการจับ และควบคุม ผู้ถูกจับ ไว้อย่างรัดกุม แม้ว่ากฎหมายที่บัญญัติขึ้นมาใหม่ คือ PACE จะบัญญัติให้อำนาจแก่ตำรวจในการจับบุคคลโดยไม่มีหมายจับได้กว้างขวางกว่าเดิม เพื่อให้สอดคล้องกับหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมและปราบปรามกระทำผิด แต่ในเรื่องของการควบคุมบุคคลผู้ถูกจับได้มี มาตรการที่เคร่งครัดทั้งในเรื่องเหตุจำเป็นในการควบคุมและระยะเวลาควบคุมโดยมีองค์กรอื่น คือ พนักงานควบคุม และศาล ซึ่งมีได้มีหน้าที่สอบสวน คอยตรวจสอบการควบคุมของตำรวจ ซึ่งผลที่ ตามมาอาจกล่าวได้ว่าในกฎหมายอังกฤษจะควบคุมบุคคลไว้เท่าที่จำเป็น เพื่อการรักษาไว้ซึ่ง พยานหลักฐานหรือการมีตัวอยู่ในการพิจารณาเท่านั้น ส่วนในกรณีอื่น ๆ บุคคลนั้นจะได้รับการ ปล่อยชั่วคราว

กฎหมายเกี่ยวกับสิทธิของประชาชนและการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ในการชุมนุมสาธารณะ ตามกฎหมายของประเทศไทย

กฎหมายเกี่ยวกับสิทธิของประชาชนและการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ในการชุมนุมสาธารณะ ตามกฎหมายของประเทศไทยมีรายละเอียดดังนี้

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

ระบบกฎหมายไทยปัจจุบัน ได้บัญญัติรับรองเสรีภาพในการชุมนุมไว้ในมาตรา 63(2) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการ ชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติ แห่งกฎหมาย เฉพาะในกรณีการชุมนุมสาธารณะและเพื่อคุ้มครองความสะดวกของประชาชนที่จะ

ใช้ที่สาธารณะหรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงครามหรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก”

แต่การใช้สิทธิในการชุมนุมที่กำหนดรับรองไว้ในระบบกฎหมายไทยนั้นยังคงพบว่าไม่มีกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติรองรับการใช้สิทธิของประชาชนไว้และในขณะเดียวกันก็ไม่ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในการที่จะควบคุมการชุมนุมให้อยู่ภายในกรอบของกฎหมายจึงก่อให้เกิดปัญหาการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่โดยปราศจากกรอบที่กฎหมายกำหนดไว้ส่งผลกระทบต่อการใช้กำลังในการสลายการชุมนุมทำให้ประชาชนได้รับบาดเจ็บและล้มตาย นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ผู้ใช้อำนาจก็อาจจะได้รับผลกระทบในทางวินัยหรือการถูกไล่ออกจากราชการได้ แม้บทบัญญัติกฎหมายอื่น ๆ เช่น พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 จะได้ให้กำหนดว่าเจ้าหน้าที่ผู้ใช้อำนาจในสถานการณ์ฉุกเฉินที่รัฐบาลได้ประกาศนั้นจะไม่ต้องรับผิดชอบในทางแพ่ง อาญา ปกครองหรือทางวินัย ก็ตาม แต่ในการชุมนุมของประชาชนทุก ๆ ครั้งก็ไม่ได้มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในการชุมนุมทุก ๆ ครั้งไป ย่อมก่อให้เกิดปัญหาในการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่เป็นอย่างมาก

2. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 2(9) บัญญัติว่า “หมายอาญา” หมายความว่าถึงหนังสือของการที่ออกตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ สั่งให้เจ้าหน้าที่ทำการจับ ชัง จำคุก หรือปล่อยผู้ต้องหา จำเลย หรือนักโทษ หรือให้ทำการค้น รวมทั้งสำเนาหมายจับหรือหมายค้นอันได้รับรองว่าถูกต้อง และบอกกล่าวทางโทรเลขว่าได้ออกหมายจับหรือหมายค้นแล้ว ตลอดจนสำเนาหมายจับหรือหมายค้นที่ได้ส่งทางโทรสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่น ทั้งนี้ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 77

(21) บัญญัติว่า “ควบคุม” หมายความว่าถึงการควบคุมหรือกักขังผู้ถูกจับโดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในระหว่างสอบสวนและสอบสวน

(22) บัญญัติว่า “ชัง” หมายความว่าถึงการกักขังจำเลยหรือผู้ต้องหาโดยศาล

มาตรา 7/1 บัญญัติว่า “ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาซึ่งถูกควบคุมหรือชังมีสิทธิแจ้งหรือขอให้เจ้าพนักงานแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้วางใจทราบถึงการถูกจับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุมในโอกาสแรกและให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหามีสิทธิดังต่อไปนี้ด้วย

- (1) พบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัว
- (2) ให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ในชั้นสอบสวน
- (3) ได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติได้ตามสมควร

(4) ได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย

ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งรับมอบตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา มีหน้าที่แจ้งให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหานั้นทราบในโอกาสแรกถึงสิทธิตามวรรคหนึ่ง”

มาตรา 16 บัญญัติว่า “อำนาจศาล อำนาจผู้พิพากษา อำนาจพนักงานอัยการและอำนาจพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ในการที่จะปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ต้องเป็นไปตามกฎหมายและข้อบังคับทั้งหลายอันว่าด้วยการจัดตั้งศาลยุติธรรม และระบุนายและหน้าที่ของผู้พิพากษา หรือซึ่งว่าด้วยอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจนั้น ๆ”

มาตรา 52 บัญญัติว่า “การที่จะให้บุคคลใดมาที่พนักงานสอบสวนหรือมาที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่หรือมาศาล เนื่องในการสอบสวน การไต่สวนมูลฟ้อง การพิจารณาคดี หรือการอย่างอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ จักต้องมีหมายเรียกของพนักงานสอบสวน หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่หรือของศาล แล้วแต่กรณี

แต่ในกรณีที่พนักงานสอบสวน หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ไปทำการสอบสวนด้วยตนเองย่อมมีอำนาจที่จะเรียกผู้ต้องหาหรือพยานมาได้โดยไม่ต้องออกหมายเรียก”

มาตรา 57 บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติในมาตรา 78 มาตรา 79 มาตรา 80 มาตรา 92 และมาตรา 94 แห่งประมวลกฎหมายนี้จะจับ ชัง จำคุกหรือค้นในที่ระโหฐานหาตัวคนหรือสิ่งของต้องมีคำสั่งหรือหมายของศาลสำหรับการนั้น

บุคคลซึ่งต้องชังหรือจำคุกตามหมายศาลจะปล่อยไปได้ก็เมื่อมีหมายปล่อยของศาล”

มาตรา 59 บัญญัติว่า “ศาลจะออกคำสั่งหรือหมายจับ หมายค้นหรือหมายชังตามที่ศาลเห็นสมควรหรือโดยมีผู้ร้องขอก็ได้

ในกรณีที่ผู้ร้องขอเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจต้องเป็นพนักงานฝ่ายปกครองตั้งแต่ระดับสามหรือตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นร้อยตำรวจตรีเทียบเท่าขึ้นไป

ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนซึ่งมีเหตุอันควรโดยผู้ร้องขอไม่อาจไปพบศาลได้ผู้ร้องขออาจร้องขอต่อศาลทางโทรศัพท์ โทรสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่นที่เหมาะสมเพื่อขอให้ศาลออกหมายจับหรือหมายค้นก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้เมื่อศาลสอบถามจนปรากฏว่ามีเหตุที่จะออกหมายจับหรือหมายค้นได้ตามมาตรา 59/1 และมีคำสั่งให้ออกหมายนั้นแล้วให้จัดส่งสำเนาหมายเช่นว่านี้ไปยังผู้ร้องขอโดยทางโทรสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่น ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

เมื่อได้มีการออกหมายตามวรรคสามแล้วให้ศาลดำเนินการให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการขอลาหมายมาพบศาลเพื่อสาบานตัวโดยไม่ชักช้าโดยเจตนาที่ถ้อยคำของบุคคลดังกล่าวและลงลายมือชื่อของศาลผู้ออกหมายไว้ หรือจะใช้เครื่องบันทึกเสียงก็ได้โดยจัดให้มีการถอดเสียงเป็นหนังสือและลงลายมือชื่อของศาลผู้ออกหมายไว้ บันทึกที่มีการลงลายมือชื่อรับรองดังกล่าวแล้วให้เก็บไว้ในสารบบของศาล หากความปรากฏต่อศาลในภายหลังว่าได้มีการออกหมายไปโดยฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ศาลอาจมีคำสั่งให้เพิกถอนหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงหมายเช่นว่านั้นได้ ทั้งนี้ศาลจะมีคำสั่งให้ผู้ร้องขอจัดการแก้ไขเพื่อเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องตามที่เห็นสมควรก็ได้”

มาตรา 59/1 บัญญัติว่า “ก่อนออกหมายจะต้องปรากฏพยานหลักฐานตามสมควรที่ทำให้ศาลเชื่อได้ว่ามีเหตุที่จะออกหมายตามมาตรา 66 มาตรา 69 หรือมาตรา 71

คำสั่งศาลให้ออกหมายหรือยกคำร้องจะต้องระบุเหตุผลของคำสั่งนั้นด้วย หลักเกณฑ์ในการยื่นคำร้องขอ การพิจารณา รวมทั้งการออกคำสั่งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของศาลฎีกา”

มาตรา 61 “ภายใต้บังคับแห่งมาตรา 97 พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจหน้าที่จัดการให้เป็นไปตามหมายอาญา ซึ่งได้มอบหรือส่งมาให้จัดการภายในอำนาจของเขา

หมายอาญาใดซึ่งศาลได้ออกจะมอบหรือส่งไปยังพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งอยู่ในเขตอำนาจของศาลตั้งระบุในหมายหรือแก้หัวหน้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจประจำจังหวัดอำเภอ กิ่งอำเภอหรือตำบล ซึ่งจะให้การให้เป็นไปตามหมายนั้นก็ได้

ในกรณีหลังเจ้าพนักงานผู้ได้รับหมายต้องรับผิดชอบในการจัดการตามหมายนั้นจะจัดการเองหรือสั่งให้เจ้าพนักงานรองลงไปจัดการก็ได้หรือจะมอบหรือส่งสำเนาหมายอันรับรองว่าถูกต้องให้แก่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจคนอื่นซึ่งมีหน้าที่จัดการตามหมายซึ่งตนได้รับนั้นก็ให้เจ้าพนักงานจะจัดการตามหมายนั้นแยกกันหรือร่วมกันก็ได้”

มาตรา 63 บัญญัติว่า “เมื่อเจ้าพนักงานได้จัดการตามหมายอาญาแล้วให้บันทึกรายละเอียดในการจัดการนั้น ถ้าจัดการตามหมายไม่ได้ ให้บันทึกพฤติการณ์ไว้ แล้วให้ส่งบันทึกนั้นไปยังศาลซึ่งออกหมายโดยเร็ว”

มาตรา 64 บัญญัติว่า “ถ้าบุคคลที่มีหน้าที่ในหมายอาญาถูกจับ หรือบุคคลหรือสิ่งของที่มีหมายให้ค้นได้แล้ว ถ้าสามารถจะทำได้ก็ให้ส่งบุคคลหรือสิ่งของนั้นไปยังศาลซึ่งออกหมายหรือเจ้าพนักงานตามที่กำหนดไว้ในหมาย แล้วแต่กรณี เว้นแต่จะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น”

มาตรา 66 บัญญัติว่า “เหตุที่จะออกหมายจับได้มีดังต่อไปนี้

(1) เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หรือ

(2) เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนีหรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น ถ้าบุคคลนั้นไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งหรือไม่มาตามหมายเรียกหรือตามนัดโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควรให้สันนิษฐานว่าบุคคลนั้นจะหลบหนี”

มาตรา 67 บัญญัติว่า “จะออกหมายจับบุคคลที่ยังไม่รู้จักชื่อก็ได้แต่ต้องบอกรูปพรรณษ ของผู้นั้นให้ละเอียดเท่าที่จะทำได้”

มาตรา 78 บัญญัติว่า “พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะจับผู้ใดโดยไม่มีหมายจับหรือคำสั่งของศาลนั้นไม่ได้ เว้นแต่

(1) เมื่อบุคคลนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้าดังได้บัญญัติไว้ในมาตรา 80

(2) เมื่อพบบุคคลโดยมีพฤติการณ์อันควรสงสัย ว่าผู้นั้นน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น โดยมีเครื่องมือ อาวุธหรือวัตถุอย่างอื่นอันสามารถอาจใช้ในการกระทำความผิด

(3) เมื่อมีเหตุที่จะออกหมายจับบุคคลนั้นตามมาตรา 66 (2) แต่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับบุคคลนั้นได้

(4) เป็นการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนีหรือจะหลบหนีในระหว่างถูกปล่อยชั่วคราวตามมาตรา 117”

มาตรา 81 บัญญัติว่า “ไม่ว่าจะมีหมายจับหรือไม่ก็ตาม ห้ามมิให้จับในที่ระโหลฐาน เว้นแต่จะได้ทำตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายนี้อันว่าด้วยการค้นในที่ระโหลฐาน”

มาตรา 83 บัญญัติว่า “ในการจับนั้น เจ้าพนักงานหรือราษฎรซึ่งทำการจับต้องแจ้งแก่ผู้ที่จะถูกจับนั้นว่าเขาต้องถูกจับแล้วสั่งให้ผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับพร้อมด้วยผู้จับ เว้นแต่สามารถนำไปที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบได้ในขณะนั้นให้นำไปที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบดังกล่าวแต่ถ้าจำเป็นก็ให้จับตัวไป

ในกรณีที่เจ้าพนักงานเป็นผู้จับต้องแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกจับทราบ หากมีหมายจับให้แสดงต่อผู้ถูกจับพร้อมทั้งแจ้งด้วยว่า ผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะให้การหรือให้การก็ได้และถ้อยคำของผู้ถูกจับนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาตัดสินคดีได้และผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความ หรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความ ถ้าผู้ถูกจับประสงค์จะแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจทราบถึงการจับกุมที่สามารถดำเนินการได้โดยสะดวกและไม่เป็นการขัดขวางการจับหรือการ

ควบคุมผู้ถูกจับหรือทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด ก็ให้เจ้าพนักงานอนุญาตให้ผู้ถูกจับดำเนินการได้ตามสมควรแก่กรณี ในการนี้ให้เจ้าพนักงานผู้จับนั้นบันทึกการจับดังกล่าวไว้ด้วย

ถ้าบุคคลซึ่งจะถูกจับขัดขวางหรือจะขัดขวางการจับหรือหลบหนีหรือพยายามจะหลบหนีผู้ทำการจับมีอำนาจใช้วิธีหรือการป้องกันทั้งหลายเท่าที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งเรื่องในการจับนั้น”

มาตรา 84 บัญญัติว่า “เจ้าพนักงานหรือราษฎรผู้ทำการจับต้องเอาตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนตามมาตรา 83 โดยทันทีและเมื่อถึงที่นั้นแล้วให้ส่งตัวผู้ถูกจับแก่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจของที่ทำการของพนักงานสอบสวนดังกล่าวเพื่อดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) ในกรณีที่เจ้าพนักงานเป็นผู้จับให้เจ้าพนักงานผู้จับนั้นแจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุการณ์แห่งการจับให้ผู้ถูกจับทราบและอ่านให้ฟังและมอบสำเนาบันทึกการจับแก่ผู้ถูกจับนั้น

(2) ในกรณีที่ราษฎรเป็นผู้จับให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งรับมอบตัวบันทึกชื่อ อาชีพ ที่อยู่ของผู้จับ อีกทั้งข้อความและพฤติการณ์แห่งการจับนั้นไว้และให้ผู้จับลงลายมือชื่อกำกับไว้เป็นสำคัญเพื่อดำเนินการแจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดแห่งการจับให้ผู้ถูกจับทราบและแจ้งให้ผู้ถูกจับทราบว่าผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้และถ้อยคำของผู้ถูกจับอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้

เมื่อได้ดำเนินการตามวรรคหนึ่งแล้วให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ซึ่งมีผู้นำผู้ถูกจับมาส่ง แจ้งให้ผู้ถูกจับทราบถึงสิทธิตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 7/1 รวมทั้งจัดให้มีผู้ถูกจับสามารถติดต่อกับญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับไว้วางใจเพื่อแจ้งให้ทราบถึงการจับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุมได้ในโอกาสแรกเมื่อผู้ถูกจับมาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนตามวรรคหนึ่งหรือถ้ากรณีผู้ถูกจับร้องขอให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้แจ้งก็ให้จัดการตามคำร้องขอ นั้น โดยเร็วและให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจบันทึกไว้ในกรณีนี้มิให้เรียกค่าใช้จ่ายใด ๆ จากผู้ถูกจับ

ในกรณีที่จำเป็น เจ้าพนักงานหรือราษฎรซึ่งทำการจับจะจัดการพยาบาลผู้ถูกจับเสียก่อนนำตัวไปส่งตามมาตรานี้ก็ได้อ

ถ้อยคำใด ๆ ที่ผู้ถูกจับให้ไว้ต่อเจ้าพนักงานผู้จับ หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในชั้นจับกุมหรือรับมอบตัวผู้ถูกจับ ถ้าถ้อยคำนั้นเป็นคำรับสารภาพของผู้ถูกจับว่าตนได้กระทำความผิด ห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐาน แต่ถ้าเป็นถ้อยคำอื่นจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการ

พิสูจน์ความผิดของผู้ถูกจับได้ต่อเมื่อได้มีการแจ้งสิทธิตามวรรคหนึ่งหรือตามมาตรา 83 วรรคสอง แก่ผู้ถูกจับ แล้วแต่กรณี”

บทบัญญัติข้างต้นถือว่าเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนในการที่จะได้รับสิทธิเมื่อถูกจับไม่ว่าจะมีหมายจับหรือไม่มีหมายจับก็ตาม ซึ่งกฎหมายดังกล่าวมุ่งเน้นการปราบปรามผู้กระทำความผิด กล่าวคือ เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่จะมีแนวทางให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยปฏิบัติตามกฎหมายที่กำหนดไว้และในขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่เองก็มีแนวทางปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดไว้เช่นนี้ย่อมเป็นการประกันต่อสิทธิของประชาชนและการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายด้วย

มาตรา 84/1 บัญญัติว่า “พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งมีผู้นำผู้ถูกจับมาส่งนั้นจะปล่อยผู้ถูกจับชั่วคราวหรือควบคุมผู้ถูกจับไว้ก็ได้ แต่ถ้าเป็นการจับโดยมีหมายของศาลให้รับดำเนินการตามมาตรา 64 และในกรณีที่ต้องส่งผู้ถูกจับไปยังศาล แต่ไม่อาจส่งไปได้ในขณะนั้นเนื่องจากเป็นเวลาศาลปิดหรือใกล้จะปิดทำการ ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่รับตัวผู้ถูกจับไว้มีอำนาจปล่อยผู้ถูกจับชั่วคราวหรือควบคุมผู้ถูกจับไว้ได้จนกว่าจะถึงเวลาศาลปิดทำการ”

มาตรา 86 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ใช้วิธีควบคุมผู้ถูกจับเกินกว่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันมิให้เขาหนีเท่านั้น”

มาตรา 87 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่าจำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดี ในกรณีความผิดลหุโทษ จะควบคุมผู้ถูกจับไว้เท่าเวลาที่จะถามคำให้การและที่จะรู้ตัวว่าเป็นใคร และที่อยู่ของเขาอยู่ที่ไหนเท่านั้น

ในกรณีที่ผู้ถูกจับไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราว และมีเหตุจำเป็นเพื่อทำการสอบสวนหรือการฟ้องคดี ให้นำตัวผู้ถูกจับไปศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับถูกนำตัวไป ถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนตามมาตรา 83 เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นอันมีอาจกล่าวถึงเสียได้ โดยให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลขอหมายจับผู้ต้องหา นั้นไว้ ให้ศาลสอบถามผู้ต้องหาว่าจะมีข้อคัดค้านประการใดหรือไม่และศาลอาจเรียกพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมาชี้แจงเหตุจำเป็น หรืออาจเรียกพยานหลักฐานมาเพื่อประกอบการพิจารณาก็ได้”

มาตรา 90 บัญญัติว่า “เมื่อมีการอ้างว่าบุคคลใดต้องถูกคุมขังในคดีอาญาหรือในกรณีอื่นใดโดยมิชอบด้วยกฎหมาย บุคคลเหล่านี้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลท้องถิ่นที่มีอำนาจ พิจารณาคดีอาญาขอให้ปล่อย คือ

(1) ผู้ถูกคุมขังเอง

(2) พนักงานอัยการ

(3) พนักงานสอบสวน

(4) ผู้บัญชาการเรือนจำหรือทัณฑสถาน

(5) สามเณร ภริยา หรือญาติของผู้นั้น หรือบุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ของผู้ถูกคุมขัง

เมื่อได้รับคำร้องดังนั้น ให้ศาลดำเนินการไต่สวนฝ่ายเดียวโดยด่วนถ้าศาลเห็นว่าคำร้องนั้นมีมูล ศาลมีอำนาจสั่งผู้คุมขังให้นำตัวผู้ถูกคุมขังมาศาลโดยพลันและถ้าผู้คุมขังแสดง”

ตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์การให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการที่จะใช้อำนาจศาลการชุมนุมไว้เลยเพราะแนวคิดและ ะทฤษฎีของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้นเป็นไปในแนวทางการปราบปรามผู้กระทำความผิดแล้วจึงให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการที่จะจับกุม คุมขังหรือค้นเคหสถานหรือดำเนินกระบวนการพิจารณาเพื่อเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษเพื่อให้หลบจำไม่กระทำความผิดซ้ำอีก ซึ่งกรณีเช่นนี้เห็นได้ว่าการชุมนุมสาธารณะนั้นมีนัยสำคัญที่แตกต่างออกไปกับการใช้มาตรการทางกฎหมายอาญาที่มุ่งเน้นจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษเท่านั้น ส่วนมาตรการในการชุมนุมสาธารณะของประชาชนนั้นถือว่าเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนภายในประเทศที่ทุกประเทศยอมรับการวิพากษ์วิจารณ์ การทำงานของรัฐบาลและในขณะเดียวกันรัฐบาลก็ต้องมีหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติให้กับประชาชนและการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ให้อยู่ภายในกรอบของกฎหมาย

3. พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548

มาตรา 11 บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีสถานการณ์ฉุกเฉินมีการก่อ ร้ายการใช้กำลัง ประทุษร้ายต่อชีวิต ร่างกายหรือทรัพย์สินหรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าจะมีการกระทำที่มีความรุนแรงกระทบต่อความมั่นคงของรัฐความปลอดภัยในชีวิตหรือทรัพย์สินของรัฐหรือบุคคลและมีความจำเป็นที่จะต้องเร่งแก้ไขปัญหาให้ยุติได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทันท่วงที ให้นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศให้สถานการณ์ฉุกเฉินนั้นเป็นสถานการณ์ที่มีความรุนแรงและให้นำความในมาตรา 5 และมาตรา 6 วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

เมื่อมีประกาศตามวรรคหนึ่งแล้ว นอกจากอำนาจตามมาตรา 7 มาตรา 8 มาตรา 9 และมาตรา 10 ให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจดังต่อไปนี้ด้วย

(1) ประกาศให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจจับกุม และควบคุมตัวบุคคลที่สงสัยว่าจะเป็นผู้ร่วมกระทำการให้เกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือที่เป็นผู้ใช้ ผู้โฆษณา ผู้สนับสนุนการกระทำเช่นนั้น หรือที่ปกปิดข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำให้เกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน ทั้งนี้ เท่าที่มีเหตุจำเป็นเพื่อ

ป้องกันมิให้บุคคลนั้นกระทำการหรือร่วมมือกระทำการใด ๆ อันจะทำให้เกิดเหตุการณ์ร้ายแรง หรือเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการระงับเหตุการณ์ร้ายแรง

(2) ...”

มาตรา 12 บัญญัติว่า “ในการจับกุมและควบคุมตัวบุคคลที่สงสัยตามประกาศในมาตรา 11(1) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจ หรือศาลอาญาเพื่อขออนุญาตดำเนินการ เมื่อได้รับอนุญาตจากศาลแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจจับกุมและควบคุมตัวได้ไม่เกินเจ็ดวัน และต้องควบคุมไว้ในสถานที่ที่กำหนดซึ่งไม่ใช่สถานีตำรวจ ที่คุมขัง ที่สถานหรือเรือนจำโดยจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นในลักษณะเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องควบคุมตัวต่อเพื่อประโยชน์ในการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินให้พนักงานเจ้าหน้าที่ร้องขอต่อศาลเพื่อขยายระยะเวลา การควบคุมตัวต่อได้อีกคราวละเจ็ดวัน แต่รวมระยะเวลาควบคุม ตัวทั้งหมดต้องไม่เกินกว่าสามสิบวันเมื่อครบกำหนดแล้ว หากจะต้องควบคุมตัวต่อไปให้ดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่จัดทำรายงานเกี่ยวกับการจับกุม และควบคุมตัวบุคคลนั้นเสนอต่อศาลที่มีคำสั่งอนุญาต ตามวรรคหนึ่งและจัดสำเนารายงานนั้นไว้ ณ ที่ทำการของพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อให้ญาติของบุคคลนั้นสามารถขอดูรายงานดังกล่าวได้ตลอด ระยะเวลาที่ควบคุมตัวบุคคลนั้นไว้

การร้องขออนุญาตต่อศาลตามวรรคหนึ่งให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับวิธีการขออนุญาตตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม”

สรุปสาระสำคัญของพระราชกำหนดฉบับดังกล่าว โดยจะขอแบ่งออกเป็น 3 หัวข้อด้วยกันคือ

1. นายกรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินได้ด้วยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีหรือด้วยตัวเองก็ได้ในกรณีที่ไม้อาจขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีได้ทันเวลาที่
2. เมื่อนายกรัฐมนตรีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินแล้ว จะมีผลหลายประการเกิดขึ้น ได้แก่ อำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีทุกกระทรวงในท้องถิ่นนั้น โอนมาเป็นของนายกรัฐมนตรีเพื่อให้ นายกรัฐมนตรีสามารถสั่งการได้ นายกรัฐมนตรีออกข้อกำหนดได้หลายประเภท เช่น ห้ามบุคคลออกนอกเคหสถาน ห้ามชุมนุม ห้ามเสนอข่าว จำหน่ายหรือทำให้แพร่หลายซึ่งหนังสือ สิ่งพิมพ์ ห้ามใช้เส้นทางคมนาคมหรือใช้ยานพาหนะ ห้ามใช้อาคารหรือเข้าไปอยู่ในสถานที่ใด ๆ จับกุม คุมขังบุคคลผู้ต้องสงสัยไม่เกิน 7 วัน แต่สามารถขยายได้อีกรวมแล้วไม่เกิน 30 วัน เรียกบุคคลมา

รายงานตัว ออกคำสั่ง ยึด อาชญากรหรือสินค้า ตรวจสอบ รื้อถอน ทำลายอาคาร สิ่งปลูกสร้าง ตรวจสอบจดหมาย หนังสือ สิ่งพิมพ์ โทรเลข โทรศัพท์และสิ่งห้ามออกนอกราชอาณาจักร

3. การประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินดังกล่าวให้ใช้บังคับได้ไม่เกิน 3 เดือน แต่ก็สามารถขยายออกไปได้อีกเป็นคราว ๆ คราวละไม่เกิน 3 เดือน

4. พิจารณาประเด็นต่าง ๆ ที่กำหนดตามลำดับของพระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 ดังต่อไปนี้

4.1 ระยะเวลาการควบคุมตัวผู้ต้องหา

เมื่อพิจารณาพระราชกำหนดบริหาร ราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ .ศ.2548 มาตรา 11 (1) ประกอบมาตรา 12 ซึ่งให้เจ้าพนักงานมีสิทธิที่จะจับกุม คุมขังผู้ต้องหาสงสัยได้ไม่เกิน 7 วัน แต่สามารถขยายได้อีกรวมแล้วไม่เกิน 30 วันเมื่อพิจารณาตามรัฐธรรมนูญและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จะเห็นได้ว่ากำหนดไว้ว่าผู้ถูกจับจะต้องนำไปศาลภายใน 48 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน เพื่อศาลพิจารณาว่ามีเหตุที่จะขังผู้ถูกจับไว้ตามกฎหมาย แต่ตามพระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ .ศ.2548 กำหนดไว้ว่า เจ้าพนักงานมีสิทธิที่จะ ควบคุมผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไม่เกิน 7 วันและสามารถขยายได้อีกรวมแล้วไม่เกิน 30 วัน (พระราชกำหนดบริหารราชการกรณีฉุกเฉิน พ .ศ.2548 มาตรา 12 วรรคแรก) ข้อมขัดกับรัฐธรรมนูญและประมวลกฎหมายวิธีความอาญา

อย่างเห็นได้ชัดและในขณะที่ร่างรัฐธรรมนูญว่าสิ่งที่กำหนดไว้ในกฎหมายนั้นยาวเกินไปให้ลดลงมาเหลือตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน แต่พระราชกำหนดบริหาร ราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ .ศ.2548 กำหนดให้มีอำนาจควบคุมได้ถึง 7 วันนั้นและยังสามารถขยายได้อีกข้อมเห็นได้ว่าวัตถุประสงค์ของการร่างพระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 เพื่อที่จะใช้ทำอะไร เพื่อขอเวลาในการสอบสวนหรือไม่ก็ยังไม่มิลักษณะชัดเจน และในขณะที่เดียวกันในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้ บัญญัติไว้ชัดเจนเพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 237 บัญญัติให้นำตัวผู้ต้องหาไปศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 วรรคสาม) ข้อมเห็นได้ชัดว่าแม้แต่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีศักดิ์เป็น พระราชบัญญัติซึ่งออกโดยฝ่ายนิติบัญญัติซึ่งเป็นหน้าที่หลักของฝ่ายออกกฎหมายยังต้องอนุวัติตาม รัฐธรรมนูญ แต่พระราชกำหนดฉบับดังกล่าวเป็นการออกกฎหมายโดยฝ่ายบริหาร ซึ่งมีผู้พิจารณาเพียง 36 คน ความรอบคอบข้อมน้อยกว่าการพิจารณาโดยรัฐสภาเพราะรัฐสภาจะมีถึง 500 คน แม้กฎหมายจะให้อำนาจฝ่ายบริหารออกกฎหมายในลักษณะพระราชกำหนดก็ตาม

ดังนั้น ในประเด็นของการควบคุมผู้ต้องหาที่ย่อมขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนั้นมีปัญหาต่อไปอีกว่าเมื่อเป็นการ ขัดรัฐธรรมนูญแล้ว การจับหรือการควบคุมได้หรือไม่นั้นพิจารณาจากพระราชกฤษฎีกาบริหารราชการกรณีฉุกเฉิน พ.ศ.2548 ดังกล่าวยอมทำให้ศาลและเจ้าพนักงานทำงานด้วยความยากลำบากกว่ากระทำไปแล้ว อาจจะขัดรัฐธรรมนูญได้จึงเป็นข้อที่น่าเป็นห่วงว่าศาลจะกระทำอย่างไรเพราะศาลจะต้องปฏิบัติตามหน้าที่ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ

4.2 สถานที่ของการส่งตัวผู้ต้องหา

ส่วนในประเด็นของการนำตัวของผู้ต้องหาไปที่ใดนั้นตามพระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 มาตรา 11(1) ประกอบมาตรา 12 บัญญัติไว้ว่าต้องควบคุมไว้ในสถานที่ที่กำหนด ซึ่งไม่ใช่สถานีตำรวจ ที่คุมขัง ทัณฑสถานหรือเรือนจำ จะเห็นได้ว่าการบัญญัติไว้เช่นนี้ย่อมเป็นการเปิดช่องให้เจ้าพนักงานนำไปควบคุมไว้ที่ใดก็ได้ที่ไม่ใช่เป็นไปตามที่พระราชกำหนด ไว้ว่า อาจจะควบคุมไว้ในค่ายทหารหรือสถานที่ใดก็ได้ แต่ในประเด็นนี้ยอมขัดรัฐธรรมนูญ มาตรา 237 ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 83 วรรคแรก เพราะกฎหมายดังกล่าวกำหนดให้เจ้าพนักงานควบคุมผู้ต้องหาไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนคือ “สถานีตำรวจ” นั่นเอง

แต่ตามพระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 มาตรา 11(1) ประกอบมาตรา 12 บัญญัติไว้ถือว่าเป็นประเภทหนึ่งที่ไม่ให้นำตัวผู้ต้องหาไปสถานที่ดังกล่าว ย่อมไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงเป็นปัญหาในทางปฏิบัติอีกปัญหาหนึ่งว่าจะปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญหรือจะ ปฏิบัติตาม พระราชกำหนดบริหารราชการกรณีฉุกเฉิน พ.ศ.2548 กันแน่เพราะสถานะการณ์ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณาด้วยว่า การนำตัวผู้ต้องหาไปไว้ในสถานีตำรวจนั้นอาจจะไม่สอดคล้องต่อการดำเนินคดี เพราะเคยมีการเผาสถานีตำรวจ ฝ่ายบริหารคงพบปัญหานี้จึงตัด สินปัญหาโดยไม่ให้นำตัวไปคุมขังไว้ที่สถานีตำรวจก็เป็นได้

แต่ก็ไม่เป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ กล่าวคือ กฎหมายรัฐธรรมนูญกำหนดให้นำผู้ต้องหาไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนโดยมิชักช้า ย่อมไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศยอมถือว่าเป็นกฎหมาย ขัดรัฐธรรมนูญเพราะถือว่ารัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎหรือข้อบังคับขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้ ซึ่งมีปัญหาที่จะต้องพิจารณาต่อไปว่าเจ้าพนักงานไม่ว่าจะเป็น ตำรวจ ทหารหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องปฏิบัติอย่างไร เพราะการที่จะจับใครมาได้นั้นจะต้อง

นำไปสอบสวนที่ทำการของพนักงานสอบสวนนั้นก็คือ สถานีดำรวจนั่นเอง แต่พระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 บัญญัติมิให้นำผู้ต้องหาไปที่สถานีดำรวจแล้วจะให้นำไปสอบสวนในที่ใดก็ไม่ปรากฏแน่ชัด กล่าวคือ จะให้นำไปสอบสวนที่ค่ายทหารหรืออย่างไร เพราะเป็นสิ่งที่มิได้ห้ามไว้ในกฎหมายดังกล่าวและในขณะเดียวกันจะต้องให้พนักงานสอบสวนไปสอบสวนที่ค่ายทหารหรืออย่างไร และการสอบสวนนั้นจะใช้เป็นพยานหลักฐานได้หรือไม่นั้นก็ยังไม่แน่ชัด เพราะต้องถือบรรทัดฐานจากศาลต่อไปที่จะต้องปฏิบัติ เพราะระเบียบบางอย่างที่ฝ่ายบริหารเป็นผู้ออกมาให้ปฏิบัติตามนั้นก็ยังไม่ชัดเจนเนื่องจากว่าบรรทัดฐานต่าง ๆ ที่จะต้องปฏิบัติตามได้นั้นจะต้องเป็นบรรทัดฐานที่ฝ่ายตุลาการเป็นผู้ออกมาว่าการกระทำการใดที่ถูกต้องหรือการกระทำการใดที่ไม่ถูกต้อง

4.3 การให้ศาลรับรองความไม่ชอบด้วยกฎหมายให้เป็นความชอบด้วยกฎหมาย

ในประเด็นของการออกหมายจับและควบคุมตัวบุคคลที่ส่งสัยตามพระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 ในมาตรา 11(1) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจหรือศาลอาญาเพื่อขออนุญาตดำเนินการ (พระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 ประกอบมาตรา 12)

ในกรณีนี้การจับและการควบคุมขัดต่อกฎหมาย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว ย่อมถือว่าเป็นการให้ศาลรับรองความไม่ชอบด้วยกฎหมายให้เป็นความชอบด้วยกฎหมายย่อมมีปัญหาในภายหลังว่าศาลจะออกหมายจับและควบคุมให้ได้อย่างไร เพราะระยะเวลา 7 วันตามพระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 นั้นเกินกำหนดเวลาที่สืบแปรชั่วโมงตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 237 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 แล้ว ซึ่งปัญหาดังกล่าวถือว่าเป็นปัญหาที่สำคัญว่าศาลจะปฏิบัติหน้าที่อย่างไรและเป็นเรื่องของการกระทบต่อสิทธิของบุคคลที่อยู่ภายใต้การใช้อำนาจตามพระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินนี้ (บทสัมภาษณ์พิเศษ วิชา มหาคณ) พิจารณาได้เลยว่าศาล ย่อมออกหมายจับและควบคุมให้ไม่ได้เพราะเมื่อออกหมายจับหรือควบคุมไปแล้วย่อมเป็นการกระทำที่ขัดรัฐธรรมนูญ ดังนั้นศาลย่อมไม่อาจที่จะออกให้ได้ เนื่องจากว่าศาลหรือฝ่ายตุลาการนั้นจะต้องกระทำตามหมายที่ของตนตามที่กฎหมายหรือรัฐธรรมนูญกำหนดไว้นั่นเอง

ดังนั้นเมื่อพิจารณาประเด็นของการให้ศาลรับรองความไม่ชอบด้วยกฎหมายให้เป็นความชอบด้วยกฎหมายนี้ย่อมเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ของทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นผู้ใช้กฎหมายตามพระราชกำหนดนี้ อันแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่ว่าจะเป็นตำรวจ พนักงานสอบสวน

หรือข้าราชการประจำฝ่ายปกครองหรือแม่แต่ทหารเองก็ย่อมปฏิบัติหน้าที่อย่างกังวลว่าการกระทำของตนนั้นจะถูกต้อนหรือไม่และถูกต้องตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 หรือพระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 กันแน่ เพราะบุคคลต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นผู้ที่จะต้องลงไปสัมผัสกับปัญหา ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา นราธิวาส) แล้วสัมผัสกับประชาชนโดยตรง เช่น ในกรณีของการสลายมอญในอำเภอตากใบที่ทำให้เกิดการวิภาควิจารณ์เป็นอย่างมากของการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ว่าเป็นการกระทำที่เกิดกว่าเหตุที่ทำให้มีมีคนตายและบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก เพราะในกรณีของทหารนั้นมองบุคคลที่เป็นปรปักษ์ว่าเป็นศัตรู แต่เจ้าพนักงานตำรวจนั้นมองบุคคลที่เป็นปรปักษ์ว่าเป็นโจรหรือผู้ร้าย การแสดงออกของบุคคลสองประเภทจึงแตกต่างกันเพราะในสถานะการของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นเป็นเรื่องของการก่อการรบกวน และการแบ่งแยกดินแดนเป็นหลักมิใช่เป็นการจับผู้ร้ายหรือจับโจร หรือมิใช่เป็นการทำสงครามในกรณีที่เป็นทหาร ดังนั้นแล้วการกระทำใด ๆ ของเจ้าพนักงานจึงต้องคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเป็นหลัก ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

ซึ่งตามแนวคิดแล้วเห็นว่ากฎหมายดังกล่าวมีหลักการในการที่จะนำไปบังคับใช้ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่มิได้เป็นเช่นนั้น แต่กลับนำมาใช้ในการชุมนุมทางการเมืองซึ่งกฎหมายนี้ถือว่าเป็นกฎหมายที่ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ในการที่จะนำอำนาจดังกล่าวไปทำการยกเว้นกฎหมายอื่น ๆ เช่น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้เจ้าหน้าที่สามารถดำเนินการใด ๆ ได้โดยปราศจากความผิดและในขณะเดียวกันใน ส่วนของเจ้าหน้าที่เองก็ได้รับการคุ้มครองในการดำเนินการอย่างใดอันเป็นประโยชน์ในการที่จะยับยั้งให้มีการยุติการชุมนุมโดยกำหนดไว้ว่าพนักงานเจ้าหน้าที่และผู้มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ตามพระราชกำหนดนี้ไม่ ต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่ง ทางอาญา หรือทางวินัย เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ในการระงับหรือป้องกันการกระทำผิดกฎหมาย หากเป็นการกระทำที่สุจริตไม่เลือกปฏิบัติและไม่เกินสมควรแก่เหตุหรือไม่เกินกว่ากรณีจำเป็น แต่ไม่ตัดสิทธิผู้ได้รับความเสียหายที่จะเรียกร้องค่าเสียหายจากทางราชการตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบละเมิดของเจ้าหน้าที่ (มาตรา 17)

4.4 การออกกฎหมายที่ขัดต่อทฤษฎีกฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ถือว่าเป็นการบัญญัติมาโดยรับรองศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ตามทฤษฎีสถาบันกฎหมายธรรมชาติ เพราะถือว่าสำนักนี้ถือสิทธิในชีวิต ร่างกายมนุษย์เป็นสาระสำคัญ มนุษย์จะสละหรือยินยอมให้บุคคลอื่นมาทำร้ายตนเอง ไม่ได้และในขณะเดียวกันมนุษย์ก็จะทำลายตนเองก็จะกระทำไม่ได้เช่นเดียวกัน เนื่องจากว่าสิทธิดังกล่าวเป็นสิทธิที่ มีอยู่ตามธรรมชาติ มนุษย์ย่อมมีสิทธิ

เท่าเทียมกัน โดยไม่มีผู้ใดมาสิทธิเหนือการดำรงชีวิตของบุคคลอื่น อันจะเป็นการเปลี่ยนแปลง โยกย้าย โอนให้แก่บุคคลหนึ่งบุคคลใดไม่ได้ ซึ่งสิทธิดังกล่าวเป็นสิทธิที่มีใช้สิทธิที่มนุษย์มีอำนาจ จะบัญญัติหรือกำหนดขึ้นเอง

ดังนั้น เมื่อพิจารณาตามทฤษฎีสถำนกกฎหมายธรรมชาติถือว่าพระราชกำหนดการบริหาร ราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 มาตรา 11(1) ประกอบ มาตรา 12 ถือว่าขัดกับทฤษฎีสถำนก กฎหมายธรรมชาติในลักษณะที่เป็นการจำกัดสิทธิ ส่วนบุคคลโดยกฎหมายซึ่งถือว่ากฎหมาย ดังกล่าวถือหลักตามทฤษฎีปฏิฐานนิยม มทางกฎหมายหรือสถำนกกฎหมายบ้านเมือง กล่าวคือ เป็น ความยุติธรรมทางกฎหมายซึ่งถือว่าเป็นการออกกฎหมายโดยรัฐให้มาจำกัดสิทธิส่วนบุคคลภายใน รัฐ ย่อมมิได้เป็นไปตามทฤษฎีกฎหมายธรรมชาติดั้งเดิมที่มุ่งเน้นสิทธิ เสรีภาพ และสิทธิมนุษยชนเป็น สำคัญที่จะทำให้เคารพสิทธิซึ่งกันและกันและไป มมีลักษณะที่จำกัดสิทธิจนเกินไปแต่พระราช กำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 มาตรา 11(1) ประกอบมาตรา 12 ดังกล่าวมี ลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มากจนเกินไป

4. คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.)

คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี นตริ 104/2548 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการอิสระเพื่อความ สมานฉันท์แห่งชาติ โดยที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อันได้แก่ จังหวัดยะลา จังหวัดปัตตานีและ จังหวัดนราธิวาส เป็นจังหวัดที่มีความสำคัญทั้งทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมมาเป็นเวลาช้านาน แต่สามจังหวัดดังกล่าวประสบปัญหาความรุนแรงมาโดยตลอด แม้ว่ารัฐบาลทั้งในอดีตและปัจจุบัน จะได้พยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยมุ่งหมายให้เกิดสันติสุขขึ้น แต่ปัญหาดังกล่าวก็ยังไม่หมดไป สมควรที่จะให้บุคคลจากส่วนต่าง ๆ ของสังคมมาร่วมแรงร่วมใจกันหาทางยุติปัญหาดังกล่าวของ ประเทศในระยะยาว เพื่อให้เกิดความสมานฉันท์ สันติสุข และความยุติธรรมขึ้นอย่างแท้จริง อาศัย อำนาจตามความในมาตรา 11(6) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ .ศ.2534 นายกรัฐมนตรีจึงแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบกันเป็นคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์ แห่งชาติ เรียกโดยย่อว่า กอส . และมีชื่อเรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า “The National Reconciliation Commission: NRC” ขึ้น โดยมีองค์ประกอบของอำนาจหน้าที่และวิธีดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบ

ให้มีคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

1. เป็นประธานกรรมการ
2. เป็นรองประธานกรรมการ
3. ภาคประชาสังคมในพื้นที่

4. ภาคประชาสังคมนอกพื้นที่

5. ภาคการเมือง

6. ภาคราชการ

7. ฝ่ายเลขานุการ

2. อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่

หน้าที่ ให้คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

2.1 เสนอแนะนโยบาย มาตรการ กลไก และวิธีการสร้างสมานฉันท์และสันติสุขในสังคมไทย โดยเฉพาะในสามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ โดยการสร้างความยุติธรรมลดความไม่เข้าใจระหว่างกลุ่มคนที่มีความแตกต่างหลากหลาย ชัดเจน ใจและป้องกันปัญหาความรุนแรง และสร้างสามัคคีธรรมให้เกิดขึ้นในชาติ

2.2 ศึกษา วิจัย และตรวจสอบสาเหตุ และขอบเขตของความรุนแรงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งบริบทของการก่อปัญหา ตลอดจนบทบาทของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทั้งในและนอกพื้นที่ดังกล่าว

2.3 พัฒนาระบบการฟื้นคืนสมานฉันท์ในสังคม กระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหาคา มขัดแย้ง และความรุนแรง รวมทั้งเผยแพร่กระบวนการดังกล่าวให้แพร่หลายในหมู่สาธารณชน

2.4 ให้การศึกษาและเรียนรู้แก่สาธารณชน โดยให้ตระหนักถึงผลของความรุนแรง ความเกลียดชัง ตลอดจนความจำเป็นและประโยชน์ของการใช้สันติวิธีแก้ปัญหาคา มรุนแรง พร้อมกับส่งเสริมความยุติธรรมในสังคมอันเป็นพลังสร้างสมานฉันท์ในชาติโดยเคารพความหลากหลายทางสังคมวัฒนธรรม

2.5 เสนอรายงานของคณะกรรมการต่อนายกรัฐมนตรี รายงานดังกล่าว เมื่อเสนอต่อนายกรัฐมนตรีแล้วให้เผยแพร่ต่อสาธารณชนได้ทันที

3. การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่

เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ ล่วงไปด้วยดี ให้คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ มีอำนาจดังนี้

3.1 แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ คณะทำงาน หรือ บุคคลเพื่อมอบหมายให้ดำเนินการใด ตามที่คณะกรรมการกำหนด

3.2 เชิญข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง เจ้าหน้าที่ของรัฐและบุคคลมาให้ข้อมูลหรือแสดงความคิดเห็นต่อคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ หรือคณะทำงาน หรือให้ส่งข้อมูลหรือความเห็นเป็นหนังสือมาเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการหรือคณะทำงาน

3.3 เรียกให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ส่งเอกสารหรือวัตถุที่เป็นของหรืออยู่ในความครอบครองของ หน่วยงานนั้น ๆ มาเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการหรือคณะทำงาน

3.4 จัดให้มีการศึกษา วิจัย หรือหาข้อเท็จจริงในเรื่องต่าง ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ

3.5 จัดการประชุม สัมมนา เวทีสาธารณะ การเสวนาและการรับฟังความคิดเห็นของบุคคลทั้งในและนอกพื้นที่สามจังหวัดดังกล่าว

3.6 ขอความร่วมมือในการ สื่อสารกับสังคมผ่านสื่อสารมวลชน โดยเฉพาะสื่อสารมวลชนของรัฐ

3.7 ดำเนินการอื่นที่จำเป็นเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่บรรลุผล

4. วิธีดำเนินการ

4.1 เพื่อให้คณะกรรมการดำเนินการได้โดยอิสระ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนไม่ว่าจะเป็นข้าราชการหรือไม่ก็ตาม แสดงความคิดเห็นได้โดยอิสระปราศจากอาณัติ ผูกพันของหน่วยงานที่สังกัดอยู่

4.2 ในการจัดทำรายงานและข้อเสนอแนะ ให้คณะกรรมการดำเนินการสังเคราะห์ข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับปัญหาความรุนแรงและสามารถให้บุคคลต่าง ๆ จากทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะต่อคณะกรรมการ

4.3 ในการพิจารณาของคณะกรรมการให้นำปัญหาของทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นปัญหาของผู้ก่อความรุนแรงเหยื่อของความรุนแรง เจ้าหน้าที่ของรัฐและผู้ได้รับผลกระทบอื่นมาคำนึงโดยรอบด้าน

4.4 ในกรณีที่นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีเห็นสมควรให้คณะกรรมการให้ความเห็นหรือข้อเสนอแนะอื่นนอกเหนือจากที่ระบุในคำสั่งนี้ ให้กรรมการและเลขานุการแจ้งให้ประธานกรรมการทราบเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

4.5 ในกรณีที่ประธานกรรมการเห็นสมควรที่จะเสนอความเห็นหรือข้อเสนอแนะใด ๆ ต่อนายกรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีก่อนการเสนอรายงานให้กรรมการและเลขานุการนำเรื่องดังกล่าวเสนอต่อนายกรัฐมนตรีเพื่อดำเนินการต่อไป

4.6 ให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีร่วมกับกระทรวงการต่างประเทศทำหน้าที่เป็นหน่วยธุรการของคณะกรรมการและให้มีหน่วยธุรการของคณะกรรมการและให้มี หน่วยธุรการของคณะอนุกรรมการและคณะทำงานอื่นอีกตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร

4.7 เบี้ยประชุมประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ กรรมการ กรรมการและเลขานุการ กรรมการและเลขานุการร่วมให้เป็นไปตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยเบี้ยประชุมกรรมการ พ.ศ.2547 โดยให้เบิกจ่ายจากสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

4.8 ให้สำนักงบประมาณจัดสรรเงินงบประมาณในลักษณะเงินอุดหนุนทั่วไปให้พอเพียงกับการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ

ดังนั้นจะเห็นได้ว่ากฎหมายที่จะคุ้มครองเจ้าหน้าที่ในการสลายการชุมนุมสาธารณะนั้น ถ้าพิจารณาตามระบบกฎหมายต่างประเทศไม่ว่าจะเป็นประเทศ สหภาพรัฐเยอรมัน ฝรั่งเศส หรือกฎหมายอังกฤษ อเมริกา ก็ตาม มีแนวคิดที่เปิดกว้างและยอมรับการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองหรือการใช้สิทธิเรียกร้องของประชาชนมากกว่ากฎหมายของประเทศไทยที่รับรองและให้สิทธิไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เท่านั้น ส่วนกฎหมายลำดับรองไม่ว่าจะเป็นกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติหรือพระราชกำหนดหรือกฎหมายอื่น ๆ ก็ไม่ปรากฏว่ามีการกำหนดแนวทางปฏิบัติให้เจ้าหน้าที่ในการใช้อำนาจแต่อย่างใด ซึ่งกฎหมายที่ใกล้เคียงกับการให้สิทธิเจ้าหน้าที่ในการที่จะสลายการชุมนุมสาธารณะก็มีเพียงพระราชกำหนด บริหารราชการ ในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 เท่านั้นที่รัฐจะสามารถนำมาใช้ได้ แต่พระราชกำหนดดังกล่าวจะใช้ต่อเมื่อรัฐบาลประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินเท่านั้นถ้าไม่ได้ประกาศสถานการณ์ ก็ไม่สามารถใช้พระราชกำหนดดังกล่าวได้ แต่ในการชุมนุมสาธารณะในแต่ละครั้งจะประกาศสถานการณ์ ฉุกเฉินตลอดระยะเวลาที่มีการชุมนุมสาธารณะย่อมเป็นไปได้ เพราะถ้ามีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินทุกครั้งเป็นการกระทบความมั่นคงของรัฐบาลที่แสดงให้เห็นว่าบริหารจัดการประเทศไม่ได้เป็นการเสียความน่าเชื่อถือทางการเมืองซึ่งอาจจะมีผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐบาล ในอนาคตได้ เพราะการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินนั้นเป็นการ โอนอำนาจหน้าที่ที่รัฐบาลมีไปให้กับ นายกรัฐมนตรีเพียงคนเดียวในการที่จะสั่งการแก้ไขปัญหาของประเทศที่มีใช้เป็นไปตามหลักนิติรัฐ (Rule of law) หรือมิได้บริหารประเทศไปตามระบบกฎหมายที่มีอยู่ แต่เป็นการใช้อำนาจของ นายกรัฐมนตรีเพียงผู้เดียวในการที่จะสั่งการหรือตั้งคณะทำงานแก้ไขปัญหาเฉพาะกิจในบางเรื่อง เช่น การสลายการชุมนุมสาธารณะ เป็นต้น